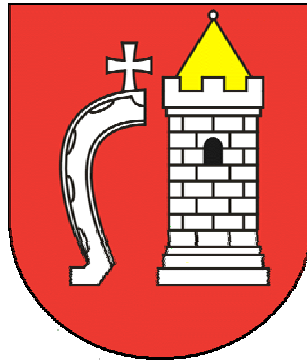

Urząd Miasta i Gminy Koniecpol

**Program Ochrony Środowiska
dla gminy Koniecpol
na lata 2004 - 2014**

czerwiec, 2004 r.

Wykonawca:

EKOSTANDARD
Pracownia Analiz Środowiskowych
ul. Ożarowska 107
27-600 Sandomierz
www.ekostandard.pl
e-mail: ekostandard@ekostandard.pl
tel. 0505006914; (015) 8325622

Zespół autorski:

mgr Robert Siudak
mgr Bartosz Kliber
mgr Katarzyna Pieczyńska

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	8
1.1. Podstawa prawna opracowania	8
1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska	8
1.3. Cel i zakres opracowania	9
1.4. Metodyka i tok pracy	9
1.5. Struktura programu	10
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	12
2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej... 12	
2.1.1. Zasady polityki ekologicznej	12
2.1.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej	13
2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska 14	
2.3. Uwarunkowania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska... 15	
2.4. Uwarunkowania na poziomie gminy	16
2.4.1. Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Koniecpol”	16
3. CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY	18
3.1. Ogólna charakterystyka gminy	18
3.1.1. Położenie	18
3.1.2. Powiązania komunikacyjne	19
3.1.3. Sytuacja demograficzna	20
3.1.4. Gospodarka i rolnictwo	21
3.2. Charakterystyka i stan środowiska	22
3.2.1. Rzeźba terenu	22
3.2.2. Geologia	23
3.2.3. Gleby	23
3.2.4. Złoża surowców mineralnych	24
3.2.4.1. Zasoby kopalin	24
3.2.4.2. Tereny zdegradowane	24
3.2.5. Powietrze atmosferyczne	24
3.2.5.1. Klimat	24
3.2.5.2. Zanieczyszczenie powietrza	25
3.2.6. Hałas i niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne	29
3.2.7. Zasoby wodne	31
3.2.7.1. Wody podziemne	31
3.2.7.2. Wody powierzchniowe	33
3.2.7.3. Ochrona przed powodzią	34
3.2.8. Gospodarka wodno-ściekowa	34
3.2.8.1. Zaopatrzenie w wodę	34
3.2.8.1. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych	36
3.2.9. Zasoby przyrodnicze	38
3.2.9.1. Flora	38
3.2.9.2. Fauna	38
3.2.9.3. System obszarów i obiektów prawnie chronionych	39
3.2.9.4. Europejskie uwarunkowania systemu ochrony przyrody	39

3.2.9.5. Lasy.....	40
3.3. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska gminie Koniecpol.....	41
3.3.1. Zagrożenia środowiska.....	41
3.3.2. Priorytety ochrony środowiska	42
4. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO ROKU 2014.....	43
4.1. Wprowadzenie	43
4.2. Cel nadrzędny	43
4.3. Cele systemowe	43
4.3.1. Powietrze atmosferyczne	44
4.3.2. Zasoby wodne	45
4.3.3. Powierzchnia terenu i środowisko glebowe	49
4.3.4. Zasoby przyrody.....	50
4.3.5. Gospodarka odpadami	53
4.3.6. Krajobraz	53
4.3.7. Edukacja.....	53
5. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ NA LATA 2004-2008	55
5.1. Wprowadzenie	55
5.2. Harmonogram	55
6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	63
6.1. Wprowadzenie	63
6.2. Uczestnicy wdrażania Programu	63
6.3. Instrumenty realizacji Programu.....	64
6.3.1. Instrumenty prawne	64
6.3.2. Instrumenty finansowe.....	64
6.3.3. Instrumenty społeczne.....	64
6.3.4. Instrumenty strukturalne.....	65
6.4. Monitoring środowiska	66
6.5. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem.....	66
6.5.1. Kontrola i monitoring Programu.....	66
6.5.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem	67
6.5.3. Harmonogram wdrażania Programu	67
6.6. Mierniki realizacji Programu	68
6.7. Ocena i weryfikacja Programu. Sprawozdawczość.....	70
6.8. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu	70
7. ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU.....	72
7.1. Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 – 2008	72
7.2. Struktura finansowania	72
7.3. Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska.....	73
7.3.1. Polskie fundusze ekologiczne	73
7.3.1.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	73
7.3.1.2. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	77
7.3.1.3. Fundusz Leśny	77
7.3.2. Fundusze Unii Europejskiej.....	78
7.3.2.1. Fundusz Spójności.....	78
7.3.2.2. Fundusze strukturalne.....	78
7.3.3. Instytucje i programy pomocowe.....	79
7.3.3.1. Duński Fundusz Pomocowy Ochrony Środowiska dla Europy Wschodniej i Centralnej DANCEE.....	79
7.3.3.2. Departament Generalny XI Komisji Europejskiej.....	80
7.3.3.3. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	80
7.3.3.4. Finesco S.A.	80
7.3.3.5. Ekofundusz	81
7.3.3.6. Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska	81
7.3.3.7. Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000”	82
7.3.3.8. Fundacja Wspomagania Wsi	82
7.3.3.9. Program Spójność Gospodarcza i Społeczna PHARE 2001	82

7.3.3.10. Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast	83
7.3.4. Banki	83
7.3.5. Instytucje leasingowe	83
7.3.6. Fundusze inwestycyjne	83
7.3.6.1. Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners	83
7.3.6.2. Global Environmental Fund (GEF).....	84
7.3.7. Instytucje finansujące edukację ekologiczną.....	84
7.4. Adresy jednostek finansujących	84
LITERATURA	87

SPIS TABEL

Rys 3.1. Położenie gminy Koniecpol na terenie powiatu częstochowskiego.....	18
Tabela 3.1. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Koniecpol (dane z Urzędu Gminy).....	20
Tabela 3.2. Ludność według ekonomicznych grup wieku [%] (Urząd Statystyczny w Katowicach, 2002)	21
Tabela 3.3. Użytkowanie terenu w gminie Koniecpol [ha] (dane z Urzędu Gminy).....	21
Tabela 3.4. Gospodarstwa rolne według prowadzenia działalności gospodarczej (Urząd Statystyczny w Katowicach, 2002)	21
Tabela 3.5. Użytkowanie gruntów rolnych w gospodarstwach rolnych w gminie Koniecpol (Urząd Statystyczny w Katowicach, 2002)	21
Tabela 3.6. Zakłady korzystające ze środowiska lub pogarszające jego stan.....	22
Tabela 3.7. Ilość zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza atmosferycznego przez podmioty korzystające z środowiska w 2002 r. wg Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach	26
Tabela 3.8. Liczba mieszkań według sposobu ogrzewania (wg GUS, 2002).....	26
Tabela 3.9. Wynikowe klasy strefy powiatu częstochowskiego dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.....	28
Tabela 3.10. Wynikowe klasy strefy powiatu częstochowskiego dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna, uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.....	29
Tabela 3.11. Ilość punktów transformatorowych w poszczególnych miejscowościach	30
Tabela 3.12. Stacje bazowe telefonii komórkowej i dostępu radiowego na terenie gminy Koniecpol (wg WSSE w Katowicach, 2004 r.).....	31
Tabela 3.13. Obiekty uciążliwe stanowiące zagrożenie dla jakości wód podziemnych na terenie gminy Koniecpol (dane z Urzędu Gminy).....	32
Tabela 3.14. Punkty monitoringu jakości wód podziemnych w gminie Koniecpol (wg WIOŚ Katowice)	32
Tabela 3.15. Jakość wód podziemnych w poszczególnych punktach monitoringowych (wg WIOŚ Katowice - 2002 r.).....	33
Tabela 3.16. Jakość wód podziemnych w punktach monitoringu w latach 2000-2002 (wg WIOŚ Katowice)	33
Tabela 3.17. Charakterystyka ujęć wody podziemnej (dane z ZUK Koniecpol)	35
Tabela 3.18. Rozpoznane i zatwierdzone zasoby wodne w gminie Koniecpol (wg „Studium...”).....	35
Tabela 3.19. Liczba mieszkańców przyłączonych do wodociągu w poszczególnych miejscowościach gminy Koniecpol (dane z ZUK Koniecpol).....	35
Tabela 3.20. Pobór wody w 2002 r. wg Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach	36
Tabela 3.21. Parametry Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Koniecpolu (dane z ZUK w Koniecpolu).....	36
Tabela 3.22. Parametry oczyszczonych ścieków z Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Koniecpolu (dane z ZUK w Koniecpolu).....	36
Tabela 3.23. Liczba zbiorników bezodpływowych na ścieki w gminie Koniecpol	37
(dane z Urzędu Gminy)	37
Tabela 3.24. Przedsiębiorstwa asenizacyjne działające na terenie gminy Koniecpol (dane z Urzędu Gminy).....	37

Tabela 3.25. Ilość wytworzonych ścieków w 2002 r. wg Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach	38
Tabela 3.26. Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarne w gminie Koniecpol (wg GUS, 2002)	38
Tabela 3.27. Powierzchnia lasów w gminie Koniecpol	40
Tabela 3.28. Struktura gatunkowa drzewostanu w lasach gminy Koniecpol (wg Nadleśnictwa Koniecpol)	40
Tabela 4.1. Planowana rozbudowa sieci kanalizacyjnej	47
Tabela 4.2. Planowana rozbudowa infrastruktury zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Koniecpol.	47
Tabela 5.1. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Powietrze atmosferyczne"	56
Tabela 5.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Zasoby wodne"	58
Tabela 5.3. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Powierzchnia terenu i środowisko glebowe"	60
Tabela 5.4. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Zasoby przyrody"	61
Tabela 5.5. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie „Krajobraz” i "Edukacja ekologiczna"	62
Tabela 6.1. Harmonogram wdrażania „Programu Ochrony środowiska dla gminy Koniecpol” ..	68
Tabela 6.2. Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska	68
Tabela 7.1. Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu w latach 2005-2008 .	72
Tabela 7.2. Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami .	85

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna opracowania

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 w art.17 i 18, w celu realizacji założeń polityki ekologicznej państwa przewiduje sporządzenie gminnych programów ochrony środowiska.

Do opracowania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Koniecpol” przystąpiono na podstawie umowy zawartej w dniu 11 marca 2004 r. pomiędzy Gminą Koniecpol reprezentowaną przez Burmistrza Miasta i Gminy Koniecpol – mgr Józefa Kałużę, a firmą EKOSTANDARD Pracownia Analiz Środowiskowych z siedzibą w Sandomierzu.

Zamówienie zostało zrealizowane w postaci dwóch dokumentów:

- *Program ochrony środowiska dla Gminy Koniecpol na lata 2004 – 2014*
- *Plan gospodarki odpadami dla Gminy Koniecpol na lata 2004 – 2014.*

Ponadto, dokumenty podstawowe posiadają załączniki wymienione w spisie treści.

1.2. Koncepcja programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska przygotowany został w oparciu o założenia zawarte w następujących dokumentach:

- Ustawa „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001;
- „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010”;
- „Wytuczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”.

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska przygotowany program zawiera cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Program Ochrony Środowiska definiuje cele długoterminowe (10 lat) i zadania dla najbliższych czterech lat, monitoring realizacji programu oraz nakłady finansowe potrzebne na wdrożenie założeń programu. Zgodnie z dokumentem „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” cele i zadania zostały opracowane w kilku blokach tematycznych:

- cele i zadania o charakterze systemowym,

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne,
- zrównoważone wykorzystanie surowców.

Program Ochrony Środowiska spełnia wymagania zawarte w opracowanym przez Ministerstwo Środowiska dokumencie „Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”. Oznacza to, że w przygotowanym programie uwzględnione zostały:

- zadania własne gminy tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim bądź centralnym,

Ponadto podczas opracowywania programu uwzględniono założenia zawarte w wojewódzkim i powiatowym programie ochrony środowiska, strategii rozwoju gminy, polityki ekologicznej gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz gminnych programów sektorowych i istniejących planów rozwoju infrastruktury.

1.3. Cel i zakres opracowania

Nadrzędnym celem programu ochrony środowiska jest długotrwały, zrównoważony rozwój gminy, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego.

Celem opracowania jest stworzenie dokumentu „Program ochrony środowiska dla gminy Koniecpol na lata 2004 – 2014”. Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Gminy pozwoli na wypełnienie ustawowego obowiązku przez Organ Wykonawczy Gminy oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie gminy, poprawy jakości środowiska naturalnego gminy, poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zrównoważonego rozwoju gminy.

Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel w opracowaniu zawarto diagnozę stanu środowiska naturalnego na terenie gminy Koniecpol, główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

1.4. Metodyka i tok pracy

Dla osiągnięcia zamierzonego celu przyjęto określony tok pracy, na który składało się kilka zasadniczych etapów:

- 1) W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska w gminie. Dane pozyskiwano głównie z dokumentów posiadanych przez gminę oraz z opracowań GUS, a także raportów z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska (WIOS, Sanepid, Nadleśnictwo, Stacja Chemiczno-Rolnicza, RZGW itp.).
- 2) Drugi etap prac wiązał się z opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska gminy. Następnie na podstawie jego oceny i analizy określono

priorytety ekologiczne dla terenu gminy, które stanowią punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych Programu.

- 3) Kolejny etap to proces planowania i określenie celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. Zarówno cele, jak i zadania strategiczne zostały określone tak, aby były zgodne z opracowaniami wyższego szczebla, tzn. z wojewódzkim i powiatowym programem ochrony środowiska.

Zgodnie z zaleceniami zawartymi w „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, podczas tworzenia Programu Ochrony Środowiska duży nacisk położono na proces planowania, który miał charakter jak najbardziej otwarty. W procesie planowania został uwzględniony udział społeczeństwa, który polegał na konsultacjach ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii.

Projekt Programu po przyjęciu przez Organ Wykonawczy Gminy zostaje skierowany do zaopiniowania przez odpowiednie Komisje Rady Powiatu oraz Marszałka Województwa. Końcowym etapem proceduralnym, kończącym prace nad Programem jest przyjęcie Programu przez Radę Gminy w formie uchwały.

1.5. Struktura programu

Struktura Programu Ochrony Środowiska nawiązuje do struktury dokumentu „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010” i zawiera następujące elementy:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska,
- narzędzia i instrumenty realizacji programu,
- harmonogram realizacji i nakłady na realizację programu,
- kontrola realizacji programu.

Treść opracowania została podzielona na następujące rozdziały:

Rozdział 1. Wstęp

Podstawa prawna opracowania. Koncepcja Programu. Cel i zakres opracowania. Metodyka jego opracowania.

Rozdział 2. Założenia wyjściowe programu

- Uwarunkowania prawne programu wynikające z polityki krajowej i wojewódzkiej oraz dyrektyw UE.
- Uwarunkowania wynikające z gminnych i powiatowych programów sektorowych.

Rozdział 3. Charakterystyka i ocena stanu środowiska objętego programem

- Charakterystyka fizyczno-geograficzna gminy.
- Stan środowiska na obszarze gminy.
- Zagrożenia środowiska na obszarze gminy.
- Ocena infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska.
- Obszary priorytetowe z punktu widzenia ochrony środowiska na terenie gminy.

Rozdział 4. Strategia ochrony środowiska do roku 2014

- Cele i zadania o charakterze systemowym.
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody.
- Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne.
- Zrównoważone wykorzystanie surowców.

Rozdział 5. Harmonogram realizacji przedsięwzięć obejmujący okres 4 lat

- Priorytety ekologiczne oraz kryteria ich wyboru.

- Lista przedsięwzięć wraz z określeniem terminów realizacji lub wdrożenia oraz jednostek odpowiedzialnych za ich wprowadzenie.

Rozdział 6. Zarządzanie środowiskiem

- Instrumenty i narzędzia wdrażania, zarządzania oraz ewaluacji programu ochrony środowiska.

Rozdział 7. Aspekty ekonomiczne wdrażania programu

- Ramy finansowe realizacji programu.
- Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w okresie 4 lat.
- Źródła finansowania.

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

2.1. Uwarunkowania prawne wynikające z dyrektyw UE oraz z polityki krajowej

Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały już transponowane do prawa polskiego głównie w *Ustawie Prawo Ochrony Środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarte są w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołują się do polityki ekologicznej Polski.

Podstawę opracowania niniejszego Programu stanowi dokument "II Polityka Ekologiczna Państwa", "Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 - 2010" oraz dostosowana do wymagań ustawy "Prawo ochrony środowiska", nowoopracowana "Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010".

2.1.1. Zasady polityki ekologicznej

Nadrzędna zasadą polityki ekologicznej państwa jest *zasada zrównoważonego rozwoju*, której istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta uzupełniona jest szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

- *Zasadą prewencji*, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć. Zasada ta oznacza w szczególności:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania,
 - zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
 - wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosięciowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

- *Zasadą integracji* polityki ekologicznej z politykami sektorowymi, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- *Zasadą zanieczyszczający płaci* odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowiska a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych;
- *Zasadą regionalizacji*, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych);
- *Zasadą subsydiarności*, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej, a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany;
- *Zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego*, która traktowana jest w następujących kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej – tzn. zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych społeczeństw, grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do zasobów i walorów środowiska z równoprawnym traktowaniem potrzeb ogólnospołecznych z potrzebami społeczności lokalnych i jednostek,
 - równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą poprzez zapewnienie zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania jednostek ludzkich przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz ze stałą ochroną różnorodności biologicznej;
- *Zasadą uspołeczniania* polityki ekologicznej, która realizowana jest poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do społeczeństwa w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, z równoczesnym rozwojem edukacji ekologicznej;
- *Zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników. Oznacza to potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

2.1.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej

Założenia polityki ekologicznej państwa wynikają z VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 - 2010, gdzie podkreślono, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla programu ochrony środowiska gminy Koniecpol. W sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych zadania te odnoszą się do następujących celów:

- racjonalizacja użytkowania wody,

- zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji,
- zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- ochrona gleb,
- wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych,
- ochrona zasobów kopalin.

W zakresie jakości środowiska ujęte cele odnoszą się do następujących obszarów:

- gospodarowanie odpadów,
- stosunki wodne i jakość wód,
- jakość powietrza,
- hałas i promieniowanie,
- różnorodność biologiczna i krajobrazowa.

2.2. Uwarunkowania wynikające z wojewódzkiego programu ochrony środowiska

Cele polityki ekologicznej województwa śląskiego, będące w ścisłym związku pomiędzy celami polityki ekologicznej państwa i specyfiką województwa, nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla programu ochrony środowiska powiatu częstochowskiego, a te z kolei dla gminy Koniecpol.

Nadrzędny cel Programu:

„Rozwój województwa, w którym możliwy jest postęp ekonomiczny i społeczny w harmonii z wymogami ochrony środowiska”.

Cele długoterminowe do 2015 roku:

- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,
- polepszenie jakości powietrza atmosferycznego,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,
- kontrola i ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska,
- eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych,
- minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie pozostałych odpadów,
- przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych,
- racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych,
- ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie w koordynacji z planami rozwoju regionu,
- ochrona i wzrost różnorodności biologicznej (genetycznej, gatunkowej i siedliskowej) i krajobrazowej oraz wzrost lesistości województwa i ochrona lasów.

Cele krótkoterminowe 2001-2004:

- w zakresie zasobów i jakości wód:
 - stworzenie zintegrowanego systemu zarządzania gospodarką wodną na obszarze województwa,
 - zapewnienie mieszkańcom województwa dostępu do wody o jakości odpowiadającej normom wody do picia oraz w niezbędnej ilości,
 - ochrona ujęć wody pitnej,
 - optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i przemysłowych,
 - poprawa jakości wód powierzchniowych,
 - sukcesywne likwidowanie największych w skali regionu zagrożeń zasobów wód podziemnych,

- sukcesywne wdrażanie kompleksowego programu ochrony przeciwpowodziowej i rozwój systemów małej retencji;
- w zakresie powietrza atmosferycznego:
 - opracowanie strategii i programów wdrożeniowych dla osiągnięcia obniżenia stężeń zanieczyszczeń w powietrzu,
 - rozpoczęcie wdrażania wspólnotowych aktów prawnych dot. poprawy jakości powietrza,
 - ograniczenie emisji z procesów spalania,
 - zmniejszenie emisji ze źródeł przemysłowych;
- w zakresie ochrony przed hałasem:
 - inwentaryzacja narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas,
 - zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców i środowisko;
- w zakresie bioróżnorodności:
 - stworzenie podstaw merytorycznych do kształtowania warunków dla właściwego funkcjonowania istniejącej sieci obszarów chronionych,
 - rozwój systemu obszarów chronionych,
 - reintrodukcja gatunków roślin i zwierząt,
 - restytucja zdegradowanych zasobów leśnych i przebudowa drzewostanów,
 - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony przyrody;
- w zakresie zasobów złóż mineralnych:
 - waloryzacja bazy surowcowej województwa,
 - sporządzenie bilansu podaży-popytu,
 - minimalizacja strat w eksploatowanych złóżach,
 - zabezpieczenie obszarów udokumentowanych złóż przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich eksploatację,
 - kontrola poziomu zanieczyszczenia gleb,
 - zapobieganie zanieczyszczeniu gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi;
- w zakresie niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego:
 - rozszereżenie skali zagrożenia promieniowaniem niejonizującym,
 - ograniczenie emisji promieniowania niejonizującego do środowiska.

2.3. Uwarunkowania wynikające z powiatowego programu ochrony środowiska

Naczelną zasadą przyjętą w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego” jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu z ochroną jej walorów środowiskowych. Przedstawione cele i zadania są zgodne ze ”Strategią rozwoju województwa śląskiego, która dąży do stworzenia regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, czystego we wszystkich wymiarach środowiska naturalnego i o kompletnej infrastrukturze ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzącego z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego i powiększającego różnorodność biologiczną obszarów..”.

Program powiatowy zawiera wytyczne oraz propozycje celów i priorytetów do sporządzania gminnych programów ochrony środowiska. Wg założeń programu powiatowego zadania powinny zostać pogrupowane według następujących dziedzin:

1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
2. Racjonalna gospodarka wodna,
3. Poprawa jakości gleb, ochrona powierzchni i kopalni,

4. Zmniejszenie uciążliwości hałasu,
5. Zachowanie i wzbogacanie walorów przyrodniczych,
6. Racjonalna gospodarka odpadami,
7. Zagospodarowanie terenów zdegradowanych,
8. Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska,
9. Edukacja ekologiczna.

Dziedziny te stanowią grupę celów głównych. Każdy z nich powinien zawierać części składowe w postaci następujących priorytetów:

- Ad.1. Ograniczenie niskiej emisji,
Minimalizacja uciążliwości od transportu kołowego,
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym i radioaktywnym,
Ograniczenie emisji przemysłowych (niska i wysoka),
- Ad. 2. Ochrona przeciwpowodziowa,
Realizacja kompleksowych inwestycji w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej (ograniczenie zrzutów ścieków do cieków i zbiorników),
Poprawa jakości wody pitnej,
Regulacja stosunków wodnych na terenie gminy,
- Ad. 3. Ochrona wierzchniej warstwy gleb,
Przywrócenie wartości użytkowych gleb,
Racjonalna gospodarka rolna,
Racjonalna gospodarka kopalinami,
- Ad. 4. Ograniczenie emisji hałasu przemysłowego i pochodzącego od ciągów komunikacyjnych,
Ograniczenie emisji hałasu z innych źródeł (punktowych),
- Ad. 5. Ochrona i renaturalizacja ekosystemów,
Ochrona elementów przyrody ożywionej i nieożywionej,
Zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych,
- Ad. 6. Likwidacja dzikich składowisk odpadów,
Rozwój selektywnej zbiórki odpadów,
Ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych w strumieniu odpadów komunalnych,
Wdrażanie systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
Gospodarka odpadami przemysłowymi z zakładów zlokalizowanych na terenie gminy,
Budowa gminnego Punktu Gospodarki Odpadami,
- Ad. 7. Rekultywacja terenów poprzemysłowych,
Tworzenie parków, terenów zielonych i miejsc wypoczynkowo-rekreacyjnych,
Inne możliwości zagospodarowania terenów poprzemysłowych,
- Ad. 8. Awarie w zakładach pracy,
Kolizje drogowe, pożary, powódzie,
- Ad. 9. Prowadzenie zajęć dydaktycznych w szkołach,
Organizacja pozaszkolnych ośrodków i elementów edukacji ekologicznej.

Każdy z wyżej wymienionych priorytetów powinien zawierać zadania szczegółowe w podziale na zadania własne i kordynowane.

2.4. Uwarunkowania na poziomie gminy

2.4.1. Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Koniecpol”

Opracowane w 2000 roku studium określa kierunki polityki przestrzennej gminy. Za jeden z głównych celów rozwoju gminy przyjęto poprawę poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój jakościowy, mający za podstawę działań rozwój zrównoważony. Element tej polityki stanowią kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, w

których skład wchodzi m.in. ustalenia w zakresie kształtowania środowiska i krajobrazu przyrodniczego. Za podstawowe cele rozwojowe w tym obszarze uznano:

- zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenu gminy,
- zachowanie równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym,
- optymalne wykorzystanie zasobów dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Realizacja powyższych celów polityki ekologicznej ma się odbywać poprzez podjęcie następujących kierunków działań:

- zachowanie bioróżnorodności oraz utrzymanie zdolności ekosystemów do odtworzenia zasobów przyrodniczych,
- zachowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych niezbędnych do utrzymania ciągłości przestrzennej obszarów biologicznie czynnych,
- poprawę jakości środowiska przyrodniczego,
- zahamowanie procesów niszczących i eliminacji czynników antropopresji.

3. CHARAKTERYSTYKA I OCENA STANU ŚRODOWISKA GMINY

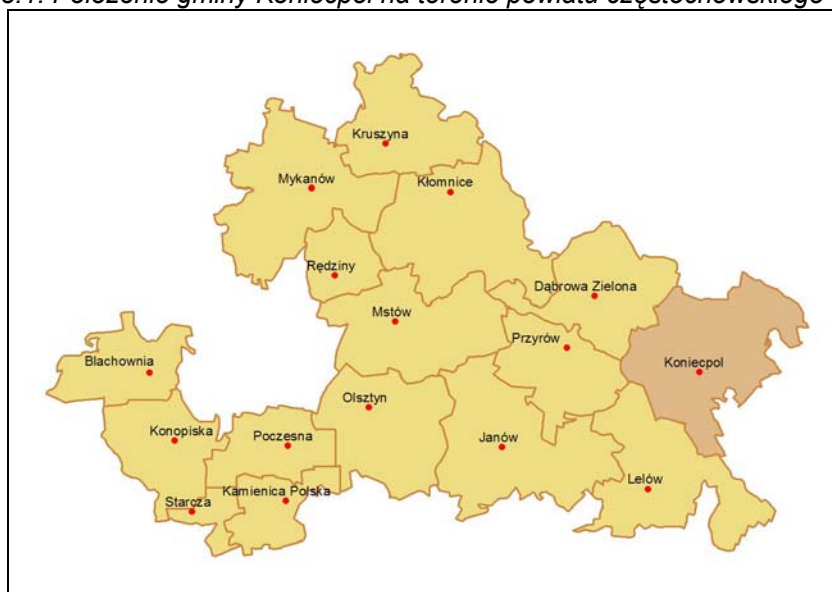
3.1. Ogólna charakterystyka gminy

3.1.1. Położenie

Gmina Koniecpol jest miejsko-wiejską gminą powiatu częstochowskiego położoną na północno-wschodnim krańcu województwa śląskiego. Gmina od północy graniczy z gminą Żytno (powiat radomszczański, województwo łódzkie), od wschodu z gminą Secemin (powiat włoszczowski, województwo świętokrzyskie), a w obrębie województwa śląskiego z gminami: Dąbrowa Zielona od strony północno-zachodniej, od strony zachodniej z gm. Przyrów oraz z gm. Lelów od południowo-zachodu.

Według podziału fizyczno-geograficznego Kondrackiego (2001) gmina Koniecpol leży w granicach prowincji Wyżyna Małopolska, podprowincji Wyżyna Środkowo-Małopolska, w makroregionie Wyżyna Przedborska, w regionie fizyczno-geograficznym – Równina Pilicy.

Rys 3.1. Położenie gminy Koniecpol na terenie powiatu częstochowskiego

Gmina składa się z 26 sołectw i zajmuje obszar 14 675 ha, w tym miasto Koniecpol 3 652 ha.

3.1.2. Powiązania komunikacyjne

Układ sieci drogowej gminy ma charakter promienisty, zbiegający się w mieście Koniecpol.

Drogi wojewódzkie

Przez obszar gminy Koniecpol przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich:

- nr 786 – relacji Częstochowa – Św. Anna – Koniecpol – Włoszczowa - Łopuszno,
- nr 794 – relacji Koniecpol – Lelów – Pradła – Pilica.

Drogi te stanowią główny układ drogowy o charakterze regionalnym.

Drogi powiatowe

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest 13 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 64 km. Są to następujące drogi:

- nr 08409 – Grodzisko-Radoszewnica-Okołowice-Koniecpol – długość 8,17 km,
- nr 08411 – Raczkowice-Soborzyce-Łabędź – 0,88 km,
- nr 08412 – Łabędź-Stanisławice-Radoszewnica – 4,61 km,
- nr 08413 – Łabędź-Stary Koniecpol – 7,58 km,
- nr 08415 – Dąbrowa Zielona-Borowce-Ludwinów – 0,21 km,
- nr 08416 – Gościęcín-granica woj.-Oblasz-Kuźnica Grodziska – 4,50 km,
- nr 08417 – Kuźnica Grodziska-Teodorów-Aleksandrów-Michałów – 7,23 km,
- nr 08418 – Koniecpol-Załęże-Kuźnica Grodziska – 8,54 km,
- nr 08419 – Kuźnica Grodziska-Żeliszewice-Bugaj – 5,7 km,
- nr 08427 – Stary Koniecpol-Zagacie-Podlesie – 2,37 km,
- nr 08431 – od drogi nr 794-Wąsosz-Aleksandrów-Gródek – 5,93 km,
- nr 08435 – Koniecpol-Połońskie-Kuczków – 5,32 km,
- nr 08453 – Radoszewnica-Koniecpol – 2,94 km.

Drogi gminne

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest 20 odcinków dróg gminnych:

- nr 0809001 – Koniecpol-Wąsosz,
- nr 0809002 – Wąsosz-Kuźnica Wąsowska,
- nr 0809003 – Kuźnica Wąsowska-Łysaków-do granicy gm. Secemin,
- nr 0809004 – Kuźnica Wąsowska-do drogi nr 08435,
- nr 0809005 – Stary Koniecpol-Błonie-Magdarz,
- nr 0809006 – Stary Koniecpol-Łysiny,
- nr 0809007 – Łysiny-Stanisławice,
- nr 0809008 – Stanisławice-Okołowice,
- nr 0809009 – Okołowice-Załęże,
- nr 08090010 – Chrzastów-Teresów-do drogi nr 08418,
- nr 08090011 – Kuźnica Grodziska-Wólka,
- nr 08090012 – Luborcza-Kalenice,
- nr 08090013 – Zagacie od drogi nr 08427-Stefanów,
- nr 08090014 – Koniecpol od drogi nr 08409-do drogi nr 08413,
- nr 08090015 – Rudniki-Piaski,
- nr 08090016 – Piaski-Pękowiec-do granicy gm. Secemin,
- nr 08090017 – Pękowiec-do drogi nr 08416,
- nr 08090018 – Rudniki-Zaróg-do granicy gm. Secemin,
- nr 08090019 – Zagacie-Błonie,
- nr 08090020 – Łysiny-Okołowice.

Linie kolejowe

Gmina Koniecpol obsługiwana jest przez linię kolejową w kierunkach: Częstochowa, Kielce i Kraków.

3.1.3. Sytuacja demograficzna

Gminę Koniecpol zamieszkuje 10 199 osób. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 70 osób/km².

Tabela 3.1. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Koniecpol (dane z Urzędu Gminy)

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców
1	Aleksandrów	122
2	Dąbrowa	68
3	Koniecpol - miasto	6778
4	Kozaków	20
5	Kuźnica Grodziska	275
6	Kuźnica Wąsowska	88
7	Luborcza	255
8	Łabędź	101
9	Łysaków	45
10	Łysiny	325
11	Michałów	50
12	Oblasy	141
13	Okołowice	370
14	Pękowie	56
15	Piaski	44
16	Radoszewnica	468
17	Rudniki	96
18	Rudniki Kolonia	77
19	Stanisławice	244
20	Stefanów	10
21	Teodorów	44
22	Wąsosz	86
23	Wólka	88
24	Zagacie	78
25	Załęże	164
26	Zaróg	101
27	Stary Koniecpol	704
28	Teresów	113
	Razem	11 011

Tabela 3.2. Ludność według ekonomicznych grup wieku [%]
(Urząd Statystyczny w Katowicach, 2002)

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	100%	49,95	50,05
w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat)	23	12	11
w wieku produkcyjnym			
mężczyźni w wieku 18-64 lata	59	32	27
kobiety w wieku 18-59 lat			
w wieku poprodukcyjnym			
mężczyźni w wieku 65 lat i więcej	18	6	12
kobiety w wieku 60 lat i więcej			

Na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet. Liczba bezrobotnych w 2002 r. wg GUS w wieku 15 lat i więcej wyniosła 1257, w tym 685 mężczyzn i 572 kobiety.

3.1.4. Gospodarka i rolnictwo

Gmina Koniecpol jest gminą miejsko-wiejską i charakteryzuje się małym udziałem użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy. Stanowią one bowiem 57% całkowitej powierzchni, w tym: grunty orne – 30,3%, sady – 0,1%, łąki – 17,7%, pastwiska – 9,1%. Duży udział w strukturze stanowią lasy – 22,7%.

Tabela 3.3. Użytkowanie terenu w gminie Koniecpol [ha] (dane z Urzędu Gminy)

Wyszczególnienie	Pow. ogółem	Użytki rolne					Lasy	Pozostałe	
		ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska			
Tereny wiejskie	11 023	6 760	3 625	6	1 890	1 239	2 290	1 973	
Miasto	3 652	1 620	815	6	705	94	1 041	991	
Razem	[ha]	14 675	8 380	4 440	12	2 595	1 333	3 331	2 964
	[%]	100	57,1	30,3	0,1	17,7	9,1	22,7	20,2

Rolnictwo

Produkcja rolnicza w gminie odbywa się głównie w gospodarstwach indywidualnych. W ich posiadaniu znajduje się 99,9% areалу użytków rolnych, tj. 8787,08 ha. Wśród nich przeważają gospodarstwa małe o powierzchni poniżej 10 ha.

Tabela 3.4. Gospodarstwa rolne według prowadzenia działalności gospodarczej
(Urząd Statystyczny w Katowicach, 2002)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha	
		ogólna	w tym użytków rolnych
OGÓŁEM GOSPODARSTWA	1921,00	8790,06	7623,72
Prowadzące:			
wyłącznie działalność rolniczą	1189,00	6543,10	5698,73
wyłącznie działalność pozarolniczą	52,00	111,27	100,31
działalność rolniczą i pozarolniczą	189,00	1053,64	896,31
Nieprowadzące działalności rolniczej i pozarolniczej	491,00	1082,05	928,37

Tabela 3.5. Użytkowanie gruntów rolnych w gospodarstwach rolnych w gminie Koniecpol
(Urząd Statystyczny w Katowicach, 2002)

Ogólna pow. gospodarstw	Razem UR	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i gr. leśne	Pozostałe grunty
8790,06 ha	7623,72	4553,27	14,32	2239,26	816,87	567,23	599,11
100%	86,7	51,8	0,2	25,5	9,3	6,5	6,8

W strukturze upraw dominującą rolę odgrywają zboża, które zajmują ok. 75% powierzchni gminy, w tym:

- żyto – 39,7% ,
- pszenica - 11%,
- mieszanki zbożowe – 8,1%,
- pszenżyto – 7,1%
- owies – 5,2%,
- jęczmień – 4,1%.

Uprawą o istotnym znaczeniu są ziemniaki (18,5%). Łącznie uprawa roślin zbożowych i ziemniaków zajmuje 83% powierzchni gruntów, a 6,2% przeznaczona jest pod uprawę roślin pastewnych, przemysłowych i warzyw.

Wskaźnik bonitacji gleb, który wynosi 51,8, wskazuje na niski potencjał produkcyjny gleb uprawnych gminy Koniecpol.

Gospodarka

Na dzień 30.04.2004 r. w rejestrze ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Gminy figurowało 480 podmiotów gospodarczych. Na terenie gminy Koniecpol funkcjonuje kilka zakładów produkcyjnych i usługowych, które mogą wpływać na pogorszenie stanu środowiska gminy. Są to: Koniecpolskie Zakłady Płyt Pilśniowych S.A., Zakłady Chemiczne „Inco-Veritas”, Zakłady Remontowo-Montażowe „REMKO”, Zakłady Remonowo-Montażowe „KONIECPOL” S.A. w likwidacji, ECO-SCRAP s.c., Adaplast.

Tabela 3.6. Zakłady korzystające ze środowiska lub pogarszające jego stan

Zakład	Sposób korzystania ze środowiska			
	pobór wód	zrzut ścieków	emisja zanieczyszczeń powietrza	wytwarzanie odpadów
Koniecpolskie Zakłady Płyt Pilśniowych S.A. w Koniecpolu	wodociąg lokalny	zakładowa oczyszczalnia ścieków	tak	tak
Zakłady Remontowo-Montażowe "Koniecpol" S.A. w likwidacji w Koniecpolu	wodociąg miejski	oczyszczalnia KZPP	tak	tak
"INCO-VERITAS" S.A. Oddz. w Koniecpolu	4138 m ³	rzeka Białka 2843 m ³ oczyszczonych 1390 m ³	tak	-
"ARTEK" w Koniecpolu	wodociąg lokalny	oczyszczalnia KZPP	tak	tak
PW Elektromechanika w Koniecpolu	wodociąg miejski	zbiornik bezodpływowy oczyszczalnia KZPP	-	tak

3.2. Charakterystyka i stan środowiska

3.2.1. Rzeźba terenu

W ukształtowaniu powierzchni gminy Koniecpol wyróżniają się dwie jednostki morfologiczne: Dolina Pilicy i Wysoczyzna Polodowcowa.

Dolina Pilicy zajmuje środkową część gminy w pasie o szerokości 0,5-2,0 km. Dno doliny jest płaskie, nachylone w kierunku ujścia, o średniej wysokości 215-235 m n.p.m. Od zachodu dolina ograniczona jest miejscami wyraźnie zaznaczającą się w krajobrazie krawędzią. Dno doliny jest podmokłe i zabagnione zwłaszcza w części południowej. Koryto rzeki jest wcięte w dno doliny od 1 do 2 m głębokości.

Obszar Wysoczyzny Polodowcowej rozciąga się na wschód od Doliny Pilicy i ma odmienny charakter od terenów położonych po stronie zachodniej. Przejście z doliny na wysoczyznę jest łagodne, przeważają tu obszary o równinnej i monotonnej rzeźbie z podmokłymi terenami, poprzecinane drobnymi strugami i rowami melioracyjnymi.

Obszar, który rozciąga się na zachód od Doliny Pilicy jest bardziej urozmaicony. Znaczna część tego obszaru to płaska wysoczyzna z wyniesieniami w rejonie Okołowic i Łysin. Wyniesienia w okolicy Luborczy i Koniecpola Starego stanowią fragment wierzchowiny kredowej.

Na terenach leśnych występują formy wydmowe w postaci wałów i pagórków wydmowych. Na terenach równinnych przeważają obszary o małych spadkach 0-2%, w obrębie wyniesień spadki dochodzą do 5%, a fragmentarycznie nawet do 12% (okolica Okołowic).

Wysokości bezwzględne wahają się od 215 do 261 m n.p.m. - deniwelacje dochodzą do 46 m.

3.2.2. Geologia

Obszar gminy Koniecpol leży w północnej części Niecki Nidziańskiej. Obszar budują utwory górnej kredy reprezentowane przez opoki, margle i wapienie dolnego mastrychu silnie spękane i szczelinowate. Margle i wapienie kredowe tworzą wychodnie na północ od Koniecpola Starego i Luborczy, na zachód od Radoszewnicy w okolicach Okołowic oraz na terenie miasta Koniecpol na wschód od doliny Pilicy. W górnej strefie margle występują w postaci zwietrzliny, niżej są to spękane bloki.

Utwory czwartorzędowe pokrywają niemal cały obszar gminy. Ich miąższość jest zmienna i waha się od kilkudziesięciu centymetrów na wierzchołku kredowej do kilkunastu metrów w dolinie Pilicy.

Plejstocen reprezentują piaski i żwiry rzeczne tworzące wyższe terasy rzeki Pilicy, piaski i żwiry wodnolodowcowe oraz sporadycznie występujące płyty gliny zwałowej.

Holocen reprezentowany jest przez piaski, mułki i żwiry rzeczne doliny Pilicy i dolinek bocznych oraz przez torfy i namuły zalegające w obniżeniach i terenach podmokłych położonych na południe od miasta Koniecpol. Utwory holocenyjskie stanowią również piaski wydmowe i ooliczne występujące na terenach zalesionych.

3.2.3. Gleby

Na obszarze gminy Koniecpol przeważają gleby mineralne. Ze względu na charakter skały macierzystej oraz warunki wodne ukształtowały się gleby bielcowe, brunatne, mady, czarne ziemie i rędziny. W dolinach rzecznych występują organiczne gleby hydrogeniczne i sporadycznie gleby glejowe.

Gleby bielcowe wytworzone są z piasków zalegających na zwięzłym podłożu (gliny, ility) oraz ze spiaszczonych glin średnich. Zawartość próchnicy w tego typu glebach wynosi 1,5%. Są to gleby kwaśne. Przydatność rolniczą charakteryzują kompleksy 4,5,6,9, co wskazuje na ich przydatność pod uprawy żytnio-ziemniaczane i pastewne. Zaliczane są do IVa, IVb i V klasy bonitacyjnej.

Gleby brunatne wytworzone są głównie z głębokich piasków luźnych i słabogliniastych, a fragmentarycznie z piasków gliniastych naglinowych i nawapieniowych. Gleby te są nisko i średnio zasobne w składniki pokarmowe. Ich przydatność rolnicza jest bardzo zróżnicowana: kompleksy od 4 do 9 w zależności od składu granulometrycznego i warunków wodnych. Znaczna część tych gleb to mało żyzne suche piaski. Klasy bonitacyjne tych gleb są również zróżnicowane od I do IIIb z przewagą klasy V i VI.

Rędziny występują na stosunkowo niewielkich obszarach w północno-zachodniej części gminy. Wytworzone są one z wapieni kredowych i reprezentowane są przez dwa podtypy: rędziny brunatne i czarnoziemie. Są to gleby średnie i ciężkie wytworzone z glin lekkich i średnich. W zależności od miąższości profilu zaliczono je do klas bonitacyjnych od II do IVb. Są to przeważnie gleby pszenne należące do 1,2 i 3 kompleksu przydatności rolniczej.

Czarne ziemie występują na obszarach o utrudnionym odpływie wód i w obniżeniach. Wytworzone są one przeważnie z piasków słabo gliniastych

podścielonych piaskami luźnymi a sporadycznie z glin lekkich pylastych zalegających na piaskach. Są one średnio zasobne w składniki pokarmowe. Należą do kompleksu 8 i 9 i są przydatne pod uprawę roślin pastewnych, zalicza się je do Iva i V klasy bonitacyjnej.

Mady to gleby charakterystyczne dla aluwialnych dolin rzecznych Pilicy, Białki i mniejszych cieków. W pobliżu koryt rzecznych występują lekkie mady piaszczyste okresowo suche lub okresowo podmokłe. Zalicza się je do klasy V kompleksu 6 żytnio-ziemniaczanego słabego oraz do 9 kompleksu zbożowo-pastewnego słabego, a użytki zielone klasy V i Vi do kompleksu 3z. Część dalej położonych od koryta rzeki mad jest bardziej zwięzła i zalicza się do kompleksu 2z użytków zielonych.

Do gleb hydrogenicznych należą gleby torfowe, murszowe, murszowate i glejowe. W dolinach rzecznych występują na nich użytki zielone, a na obrzeżach grunty orne. Część użytków zielonych zmeliorowanych zaliczona jest do kompleksu 2z. Gleby o nieuregulowanych stosunkach wodnych to słabe i bardzo słabe użytki zielone kompleksu 3z. Użytkowane jako grunty orne gleby murszaste i glejowe należą do kompleksu 9.

Do najlepszych gleb w gminie należą rędziny brunatne wytworzone z wapieni marglistych i margli. Są to gleby dobre i bardzo dobre – zaliczone zostały do klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb gruntów ornych i do kompleksu 2 (pszenny dobry) i kompleksu 3 (pszenny wadliwy). Gleby te występują na terenie wsi Luborcza, Stary Koniecpol, Łysiny i Stanisławice.

3.2.4. Złoża surowców mineralnych

3.2.4.1. Zasoby kopalin

Na terenie gminy brak jest udokumentowanych złóż surowców mineralnych poza małym płatem glin udokumentowanych dla potrzeb cegielni w miejscowości Radoszewnica. Na potrzeby budownictwa lokalnego eksploatuje się piaski i żwiry lodowcowe, piaski wydymowe, margle i wapień oraz torfy.

3.2.4.2. Tereny zdegradowane

Eksploatacja złóż, która odbywała się w przeszłości na terenie gminy Koniecpol, spowodowała przekształcenie powierzchni terenu. Degradacja jest skutkiem eksploatacji surowców budowlanych: piasków, glin, margli oraz surowców energetycznych – torfu. Odkrytki piasków znajdują się w rejonie Aleksandrowa, Dąbrowy, Kuźnicy Wąsowskiej, Kuźnicy Grodziskiej, Luborczy, Tedorowa, Przesieki, Łysin i Okołowic. Gliny wykorzystywane do produkcji cegły eksploatowane były w miejscowości Łysiny i Radoszewnica. Margle eksploatowane były w miejscowości Łysiny, Luborcza i Stary Koniecpol.

Pozostałością po eksploatowanych złożach są liczne wyrobiska i kamieniołomy. W kamieniołomach w miejscowościach Łysiny, Luborcza i Stary Koniecpol znajdują się nielegalnie składowane odpady komunalne – „dzikie” wysypiska odpadów. Część z istniejących wyrobisk poeksploatacyjnych uległa już samorekultywacji.

Na terenie gminy eksploatowany był również torf na cele opałowe. Obecnie wyrobiska potorfowe są zarośnięte i w znacznym stopniu uległy samorekultywacji.

3.2.5. Powietrze atmosferyczne

3.2.5.1. Klimat

Według podziału Romera obszar gminy Koniecpol leży w strefie Wyżyn Środkowopolskich, w makroregionie ekoklimatycznym Wyżyny Małopolskiej. Klimat kształtuje się pod dominującym wpływem wyżyn oraz pod słabym modyfikującym wpływem gór i klimatu atlantyckiego. Obszar ten znajduje się w sąsiedztwie makroregionu podgórskiego – Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz makroregionu

gór niskich – Gór Świętokrzyskich, które wywierają wpływ na kształtowanie klimatu na terenie gminy.

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne wg Gumińskiego gmina Koniecpol leży w zasięgu dzielnicy Częstochowsko-Kieleckiej. Dzielnica ta charakteryzuje się następującymi cechami:

- średnia temperatura miesięczna waha się od -3°C w styczniu do $18,5^{\circ}\text{C}$ w lipcu;
- średnia roczna temperatura wynosi $7,5^{\circ}\text{C}$;
- pierwsze przymrozki jesienne pojawiają się w pierwszym tygodniu października, a ostatnie wiosenne na początku maja;
- dni z przymrozkami jest 112-130, dni mroźnych 20-40;
- czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi 50-70 dni;
- opad śnieżny 50-60 dni;
- roczna suma opadów wynosi 600-650 mm;
- okres wegetacyjny trwa 210-220 dni;
- opady gradowe są dość częste we wschodniej części gminy (szlaki gradowe);
- dominują wiatry zachodnie: w ciepłej porze roku - wiatry północno-zachodnie, w chłodnej - wiatry południowo-zachodnie.

Biorąc pod uwagę warunki morfologiczne, hydrograficzne i rodzaj podłoża na terenie gminy Koniecpol można wyróżnić następujące lokalne strefy klimatyczne:

- strefa o najkorzystniejszych warunkach klimatyczno-zdrowotnych, którą stanowią stoki o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej, południowo-zachodniej i zachodniej. Są one dobrze nasłonecznione w ciągu całego roku i położone poza zasięgiem inwersji termicznej oraz mają korzystne warunki wilgotnościowe;
- strefa o przeciętnych warunkach klimatyczno-zdrowotnych, którą stanowi obszar płaskiej wysoczyzny o przeciętnych warunkach wilgotnościowych;
- strefa o niekorzystnych warunkach klimatyczno-zdrowotnych w dolinie Pilicy – są to tereny wilgotne i inwersyjne. Południkowa orientacja doliny, niezgodna z kierunkiem najczęstszych wiatrów zachodnich, w dużym stopniu utrudnia wymianę mas powietrza.

3.2.5.2. Zanieczyszczenie powietrza

Emisja przemysłowa

Na terenie miasta Koniecpol zlokalizowane są zakłady produkcyjne i usługowe, które stanowią źródło emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Są to: Koniecpolskie Zakłady Płyt Pilśniowych, Zakłady Chemiczne „Inco-Veritas”, Zakłady Remontowo-Montażowe „REMKO”, ECO-SCRAP s.c. Ponadto do większych źródeł emisji należą również: cegielnia, piekarnia oraz zakład uboju i przetwórstwa mięsa.

Zagrożenie stanowią także oddalone od gminy ośrodki przemysłowe o ponadregionalnym zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, takie jak: GOP, Opole, Częstochowa, Zawiercie i Myszków.

Tabela 3.7. Ilość zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza atmosferycznego przez podmioty korzystające z środowiska w 2002 r. wg Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach

Rodzaj zanieczyszczeń	Ilość [Mg]
dutlenek siarki	3,46494
dwutlenek azotu	0,64639
tlenek węgla	43,587025
węglowodory alifat. do C12	0,062183
węglowodory aromat.	0,931955
benzo(a)piren	0,00338
ksylen	0,28906
kwas siarkowy	0,011627
styren	0,192688
toluen	0,122812
alk. butylowy	1,495102
dwutlenek węgla	781,662
pył ogółem	48,113968
Razem	880,684772

Emisja niska

Źródłem niskiej emisji są lokalne kotłownie i piece węglowe używane w indywidualnych gospodarstwach domowych. Takie lokalne systemy grzewcze i piece domowe nie posiadają urządzeń ochrony powietrza atmosferycznego. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową wynikającą z sezonu grzewczego. Spala się w nich różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które są źródłem emisji dioksyn, gdyż proces spalania jest niepełny i zachodzi w stosunkowo niskich temperaturach.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy Koniecpol tylko wielorodzinne budownictwo mieszkaniowe dzielnicy Chrzastów w m. Koniecpol posiada centralne zaopatrzenie w energię ciepłą. Ciepło dostarczane jest z kotłowni zakładowej Koniecpolskich Zakładów Płyt Pilśniowych w Koniecpolu. Pozostałe obiekty budownictwa indywidualnego i użyteczności publicznej zaopatrywane są z kotłowni lokalnych.

Dominującym w gospodarstwach domowych materiałem opałowym jest węgiel i miał węglowy. Obiekty na terenie gminy są w głównej mierze zaopatrywane w ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody

Gmina nie posiada sieci gazowniczej.

Opalanie węglem kamiennym stanowi uciążliwość dla środowiska. Zanieczyszczenia z tego rodzaju źródła zawierają znaczne ilości popiołu (około 20 %), siarki (1 – 2 %) oraz azotu (1 %). W znacznej większości domów spalany jest on w przestarzałych konstrukcyjnie piecach bez właściwego nadzoru procesu spalania, bez urządzeń odpylających. Sprawność kotłowni opalanych węglem kamiennym i miałem węglowym jest na poziomie 50 – 60 %, zaś pieców 25 – 30 %, z tego powodu są źródłem uciążliwej niskiej emisji.

Tabela 3.8. Liczba mieszkań według sposobu ogrzewania (wg GUS, 2002)

Wyszczególnienie	Ogółem	Centralne ogrzewanie		Piecze	Inne*
		zbiorowe	indywidualne		
Ogółem	3078	645	1287	1129	17
Miasto	1959	644	814	490	11
Wieś	1119	1	473	639	6

*Baterie słoneczne, siła wiatru, energia z biomasy lub energia z gorącego źródła (geotermalna)

Skutkiem spalania węgla w paleniskach domowych, emisji przemysłowej oraz stosunkowej bliskości ośrodków przemysłowych jest opad pyłu wynoszący rocznie 50-100 g/ m², co przy obowiązującej normie 200 g/m²/rok jest wartością dopuszczalną.

Emisja komunikacyjna

Źródłem tego rodzaju emisji są drogi o dużym natężeniu ruchu kołowego. Zanieczyszczenia komunikacyjne to głównie: tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły, metale ciężkie. Wpływają one na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego i powodują wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne jest również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon, okładzin hamulcowych i nawierzchni dróg. Emisja komunikacyjna stanowi szczególne zagrożenie dla terenów przyległych - głównie ma niekorzystny wpływ na uprawy polowe.

Stan sanitarny

Istotnym czynnikiem wpływającym na stan higieny atmosfery jest składowisko odpadów komunalnych w Radoszewnicy. Jest ono źródłem zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, zanieczyszczeń mikrobiologicznych (bioaerozole zawierające organizmy chorobotwórcze) i substancji odorowych. W związku z tym została ustalona dla tego wysypiska strefa ochronna o zasięgu 500 m. Jest to strefa ograniczonego użytkowania, gdzie zabrania się lokalizowania obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi, obiektów sportowych, rekreacyjnych itp.

Jakość powietrza wg badań WIOŚ

Według obowiązujących przepisów, ocena jakości powietrza dokonywana jest w ramach państwowego monitoringu środowiska. Na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza wojewoda dokonuje przynajmniej co pięć lat klasyfikacji stref, odrębnie pod kątem poziomu każdej substancji, wyodrębniając strefy w których przekroczone są wartości kryterialne (dopuszczalne, progowe) oraz co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref. Wykonawcą, w imieniu Wojewody Śląskiego, obu ocen jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, przy czym pierwsza z nich zwana jest oceną wstępną, a druga oceną roczną.

Klasyfikacja stref na potrzeby monitorowania jakości powietrza wykonywana jest pod kątem:

- ochrony zdrowia ludzi (w zakresie: SO₂, NO₂, pyłu PM10, ołowiu, CO, benzenu i O₃),
- ochrony roślin (w zakresie: SO₂, NO_x i O₃).

Wyróżnia się następujące klasy zanieczyszczenia powietrza:

- A – poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej
- B – poziom stężeń powyżej wartości dopuszczalnej lecz nie przekraczający wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji
- B/C – możliwość przekroczenia wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.
- C – możliwość przekroczenia wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

Zgodnie z ustawą - Prawo ochrony środowiska, strefą jest obszar aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy lub obszar powiatu, który nie wchodzi w skład aglomeracji. Gmina Koniecpol wchodzi w skład strefy powiatu częstochowskiego. a stacja pomiarowa zlokalizowana jest w miejscowości Radoszewnica. W punkcie tym badany jest poziom dwutlenku siarki oraz dwutlenku azotu. W 2003 r. wyniki badań nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tych substancji w tym punkcie. Poniżej przedstawiono wyniki całościowej oceny jakości powietrza dla strefy częstochowskiej za 2002 rok.

Ocena roczna (OR). Zgodnie z zapisem art. 89 ustawy - Prawo ochrony środowiska, Wojewoda co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom:

- choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- choćby jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

Celem rocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref. Gmina Koniecpol wchodzi w skład strefy – powiat częstochowski.

Wyniki badań monitorinowych pod kątem ochrony zdrowia przeprowadzonych w 2002 roku dla strefy powiatu częstochowskiego:

- *Dwutlenek siarki.* Ustalono klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych ustalonych dla stężeń 1 godz. i 24 godz. Dopuszczalny poziom dwutlenku siarki zachowany jest w odniesieniu do norm obowiązujących na terenie kraju, tj. 1 godz. – 350 µg/m³; 24 godz. -150 µg/m³.
- *Dwutlenek azotu.* Uzyskano klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych obowiązujących dla stężeń 1 godz. Dopuszczalny poziom dwutlenku azotu zachowany jest w odniesieniu do norm obowiązujących na terenie kraju, tj. 200 µg/m³.
- *Pył zawieszony PM10.* Strefa uzyskała klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości kryterialnych. Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu: 24 godz. - 50 µg/m³; roczny - 40 µg/m³.
- *Ołów.* Strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenia ustalone zostały na poziomie niższym od dopuszczalnego (dopuszczalny poziom - 0,5 µg/m³).
- *Benzen.* Strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnych stężeń odnoszących się do rocznego uśredniania wyników pomiarów. Średnie roczne stężenia ustalone zostały na poziomie znacznie niższym od wynoszącego 5 µg/m³ dopuszczalnego poziomu.
- *Tlenek węgla.* Strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej stężeń wyrażanej jako maksymalna średnia ośmiogodzinna, spośród średnich kroczących, obliczanych co godzinę z ośmiu średnich jednogodzinnych w ciągu doby. Poziom dopuszczalny maksymalnej średniej ośmiogodzinnej wynosi 10 000 µg/m³.
- *Ozon.* Strefa spełnia wymogi klasy A z uwagi na dotrzymanie wartości kryterialnej stężenia ośmiogodzinnego przez maksymalną średnią ośmiogodzinną spośród średnich kroczących obliczanych ze średnich stężeń jednogodzinnych w ciągu doby (dopuszczalna norma – 120 µg/m³).

Tabela 3.9. Wynikowe klasy strefy powiatu częstochowskiego dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy							Klasa ogólna strefy
SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	
A	A	A	A	A	A	A	A

Wyniki badań monitorinowych pod kątem ochrony roślin przeprowadzonych w 2002 roku:

- *Dwutlenki siarki.* Ustalono klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej ustalonej dla stężenia uśrednionego dla roku. Stężenie

średnioroczne SO₂ nie przekracza dopuszczalnego poziomu obowiązującego na terenie kraju (40 µg/m³).

- **Tlenki azotu.** Ustalono klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej ustalonej dla średniorocznego stężenia. Dopuszczalny poziom tlenków azotu zachowany jest w odniesieniu do normy obowiązującej na terenie kraju (40 µg/m³).
- **Ozon.** Ustalono klasę A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej stężeń jednogodzinnych ozonu wyrażanych normowanym parametrem „AOT 40”. Dopuszczalny poziom wynosi 24 000 (µg/m³)*h.

Tabela 3.10. Wynikowe klasy strefy powiatu częstochowskiego dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasa ogólna, uzyskane w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			Klasa ogólna strefy
SO ₂	NO _x	O ₃	
A	A	A	A

W wyniku oceny, którą sporządzono zarówno pod względem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia, jak również kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin, żadnej ze stref nie nadano statusu klasy C, czyli nie zakwalifikowano do opracowania Programu Ochrony Powietrza (POP).

3.2.6. Hałas i niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Hałas instalacyjny obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych, jak i instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do hałasów instalacyjnych zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne itp.), a także - urządzenia nagłaśniające w lokalach gastronomicznych i rozrywkowych.

Czynnikami wpływającymi na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie i płynność ruchu, procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi oraz rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy i rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy.

Przebiegająca przez teren gminy linia kolejowa jest źródłem hałasu kolejowego.

Powszechność i intensywność hałasu w miejscu zamieszkania stanowi realne zagrożenie zdrowia, a zwłaszcza obniżenie psychicznego komfortu i jakości życia.

Zjawisko emisji hałasu dla terenu gminy Koniecpol nie jest rozpoznane.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mające negatywny wpływ na środowisko są linie przesyłowe energii elektrycznej, stacje elektroenergetyczne, stacje radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, niektóre urządzenia przemysłowe.

Przez obszar gminy Koniecpol przebiega linia elektroenergetyczna 15kV relacji Koniecpol-Żytno, która wybudowana jest na słupach kratowych spełniających parametry linii 110. Przez teren gminy przebiegają również 3 linie wysokiego napięcia 110 kV relacji:

- Szczekociny - Koniecpol,
- Koniecpol – Kielce,
- Julianka – Koniecpol.

Szkodliwy wpływ promieniowania tego rodzaju linii sięga 20 metrów od osi linii.

Na terenie gminy znajduje się 55 stacji transformatorowych typu 15/0,4 kV – Tabela 3.11. Ich uciążliwość na ogół zamyka się w granicach obiektu.

Pole elektromagnetyczne niekorzystnie zmienia warunki bytowania człowieka i negatywnie wpływa na przebieg procesów życiowych organizmu. Mogą wystąpić zaburzenia funkcji ośrodkowego układu nerwowego, układów: rozrodczego, hormonalnego i krwionośnego oraz narządów słuchu i wzroku. Obecność pól elektromagnetycznych ma również degenerujący wpływ na rośliny i zwierzęta: u roślin – opóźniony wzrost i zmiany w budowie zewnętrznej, u zwierząt – zaburzenia neurologiczne, zakłócenia wzrostu, żywotności i płodności.

Stacje i linie elektroenergetyczne mogą być także źródłem hałasu uciążliwego dla otoczenia.

Tabela 3.11. Ilość punktów transformatorowych w poszczególnych miejscowościach

Miejscowość	Liczba stacji transformatorowych
Aleksandrów	1
Dąbrowa	1
Koniecpol - miasto	23
Kuźnica Grodziska	2
Kuźnica Wąsowska	1
Łabędź	1
Łysaków	1
Łysiny	4
Michałów	1
Oblasy	1
Okolowice	2
Pękowiec	1
Piaski	1
Radoszewnica	4
Rudniki	3
Stanisławice	1
Stary Koniecpol	2
Teodorów	1
Teresów	1
Wąsosz	1
Wólka	1
Załęże	2
Razem	56

Na tereni gminy Koniecpol zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej oraz obiektów SRDA Alcatel 9800 – Tabela . Wszystkie anteny nadawcze zawieszono na wieżach stalowych, słupach żelbetonowych oraz na kominie powyżej zabudowy mieszkaniowej. Zasięgi ponadnormatywnej gęstości mocy niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego określonego w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. wynoszącej 0,1 W/m², znajdują się na głównych kierunkach promieniowania anten nadawczych na wysokości ich zawieszenia. Przestrzeń ta jest niedostępna dla ludzi.

Przeprowadzone przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach, Dział zamiejscowy w Częstochowie, pomiary natężenia pola elektromagnetycznego w otoczeniu stacji bazowej telefonii komórkowej w Koniecpolu, ul. Kolejowa 3 oraz dostępu radiowego Alcatel 9800 w miejscowościach: Koniecpol, Podlesie, Radoszewnica, Rudniki, Stanisławice i Wąsosz wykazały, że nie stanowią one zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Tabela 3.12. Stacje bazowe telefonii komórkowej i dostępu radiowego na terenie gminy Koniecpol (wg WSSE w Katowicach, 2004 r.)

Lp.	Miejscowość adres	Lokalizacja	Wysokość wieży/słupa [m]	Operator	Zasięg max. wartości 0,1W/m ² [m]	Wysokość zasięgu [m]
1	Koniecpol ul. Kolejowa 3	Koniecpolskie Z-dy Płyt Piłśniowych	82 (komin)	Era	24,00	74
				Plus	53,00	45
				Centertel	28,30	29
2	Załęże	nr 429	50	Plus	46,00	23
3	Koniecpol ul. Kościuszki 14	nr 3560	36	Alcatel -TP S.A.	12,60	35
4	Koniecpol ul. Szkolna	nr 1564	16 (słup)	Alcatel -TP S.A.	12,60	15
5	Koniecpol Stary	nr 847/2 (szkoła)	30	Alcatel -TP S.A.	12,60	29
6	Kolonia Rudniki	nr 83 (szkoła)	36	Alcatel -TP S.A.	12,60	35
7	Kuźnica Wąsowska	nr 510	24	Alcatel -TP S.A.	12,60	23
8	Podlesie	Szkoła Podst.	32	Alcatel -TP S.A.	12,60	31
9	Radoszewnica	nr 109/3 (mleczarnia)	30	Alcatel -TP S.A.	12,60	29
10	Rudniki	Szkoła Podst.	36	Alcatel -TP S.A.	12,60	35
11	Stanisławice	nr 224	40	Alcatel -TP S.A.	12,60	39
12	Wąsosz	Szkoła Podst.	40	Alcatel -TP S.A.	12,60	39

3.2.7. Zasoby wodne

3.2.7.1. Wody podziemne

Na obszarze gminy występują dwa piętra wodonośne wód podziemnych:

- kredowe, w którym wyróżniono poziom górnokredowy w wapieniach mastrychu,
- czwartorzędowe.

Głównym użytkowym poziomem wodonośnym są margle prowadzące wody typu szczelinowego. Przeciętna miąższość warstwy wodonośnej wynosi 100-140 m.

Piętro wodonośne czwartorzędowe pozostaje w ścisłym związku z ukształtowaniem powierzchni oraz z istniejącym systemem cieków powierzchniowych. Wykształcenie litologiczne ma zasadniczy wpływ na kształtowanie się warunków wodnych.

Utwory czwartorzędowe pokrywają prawie cały obszar gminy. Są one pochodzenia lodowcowego, wodnolodowcowego rzeczno, zwietrzelinowego i eolicznego. Są to żwiry i piaski, gliny zwałowe, ropy i mułki. W dolinie Pilicy, gdzie utworami wodonośnymi są żwiry i piaski rzeczne, zwierciadło wody gruntowej związane jest z lustrem wody w rzece i kształtuje się na poziomie 1 m p.p.t. Tereny na poziomie hydroizobaty 1 m p.p.t. występują również w dolinach małych strumyków uchodzących do doliny Pilicy oraz na obniżeniach.

Na wysoczyźnie zwierciadło wód gruntowych kształtuje się na różnym poziomie w zależności od miąższości utworów przepuszczalnych i podścielających je utworów nieprzepuszczalnych. Wody z utworów czwartorzędowych są eksploatowane w studniach kopanych. Natomiast wody poziomu górnokredowego są eksploatowane w studniach wierconych. Średnia wydajność jest rzędu kilkudziesięciu m³/h.

Teren gminy Koniecpol leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 408 Niecka Miechowska (NW). Jest to zbiornik szczelinowo-porowy, a jego wiek utworów wodonośnych to górna kreda. Zbiornik ten został wskazany do obszarów najwyższej (ONO) i wysokiej ochrony wód (OWO).

Ze względu na budowę geologiczną gminy wody użytkowego poziomu wodonośnego, występującego w utworach górnej kredy są tylko częściowo izolowane od powierzchni terenu. Brak ciągłej warstwy izolacyjnej powoduje, że wody tego

poziomu są podatne na zanieczyszczenia. Czynniki decydujące o pogorszeniu jakości wód to głównie żelazo i różne formy azotu, związane głównie z chemizacją rolnictwa.

Ognisko zanieczyszczeń wód podziemnych stanowią Koniecpolskie Zakłady Płyt Pilśniowych. Potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych stanowią również takie obiekty uciążliwe, jak stacje paliw czy cmentarze. Na terenie gminy zlokalizowane są 3 stacje paliw oraz 4 cmentarze – Tabela 3.12.

Tabela 3.13. Obiekty uciążliwe stanowiące zagrożenie dla jakości wód podziemnych na terenie gminy Koniecpol (dane z Urzędu Gminy)

Typ obiektu	Lokalizacja	Właściciel	Powierzchnia [ha]
cmentarz	Koniecpol ul. Szkolna	Parafia Rzymsko-Katolicka Św. Michała	1,3
cmentarz	Koniecpol ul. Mickiewicza	Parafia Rzymsko-Katolicka Św. Trójcy	1,8
cmentarz	Oblasy	Parafia Rzymsko-Katolicka	1
cmentarz	Łysiny	Parafia Rzymsko-Katolicka	0,76
stacja paliw	Koniecpol ul. Armii Krajowej 7/11	Zakład Usługowo-Handlowy Łukasz Łuszcz	0,5
stacja paliw	Koniecpol ul. Mickiewicza 44a	Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.	0,56
stacja paliw	Koniecpol ul. Słowackiego 54	Stacja Paliw "Na Górcie" Jęczmyk, Pikos	0,13

Zagrożenie dla wód podziemnych może stanowić gminne składowisko odpadów komunalnych w Radoszewnicy. Analiza wyników badań odcieków z drenażu kontrolnego pod podłożem składowiska nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych wskaźników.

Degradacja wód podziemnych na obszarze gminy Koniecpol przejawia się w:

- zmniejszeniu zasobów wód podziemnych na skutek ich czerpania poprzez ujęcia lokalne,
- zmniejszenia zdolności infiltracyjnej gruntu na terenach zabudowanych,
- lokalnym zanieczyszczeniu wód podziemnych w rejonie zbiornika osadowego Koniecpolskich Zakładów Płyt Pilśniowych.

Potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych stwarzają ponadto:

- zanieczyszczone wody powierzchniowe,
- infiltracje z nieszczelnych zbiorników przydomowych (szamb),
- składowisko odpadów komunalnych w Radoszewnicy,
- „dzikie” składowiska odpadów komunalnych w wyrobiskach poeksploatacyjnych.

Na obszarze gminy w miejscowości Koniecpol zlokalizowane są 3 punkty monitoringu jakości wód podziemnych, funkcjonujących w ramach sieci regionalnej, gdzie badania prowadzone są przez WIOŚ w Katowicach (Tabela 3.13.).

Tabela 3.14. Punkty monitoringu jakości wód podziemnych w gminie Koniecpol (wg WIOŚ Katowice)

Nr punktu	Nazwa punktu	Rodzaj punktu	Rodzaj wód	Typ hydrochemiczny wód
K207	Koniecpol	studnia czynna	wody wglębne	HCO ₃ -SO ₄ -Ca
K208	Koniecpol	studnia czynna	wody wglębne	HCO ₃ -Ca
K209	Koniecpol	studnia czynna	wody gruntowe	HCO ₃ -Ca

Pod względem składu chemicznego wód podziemnych na terenie gminy Koniecpol dominują wody wodorowęglanowo-wapniowe.

Na podstawie monitoringu wód podziemnych przeprowadzonych przez WIOŚ w Katowicach, obserwuje się, że na terenie gminy występują wody średniej i niskiej

jakości. Wiąże się to ze słabą izolacją wodonośnego poziomu kredowego i łącznością hydrauliczną z zanieczyszczonymi wodami zbiorników czwartorzędowych.

Tabela 3.15. Jakość wód podziemnych w poszczególnych punktach monitoringowych (wg WIOŚ Katowice - 2002 r).

Nr punktu	Klasyfikacja ogólna	Składniki chem. decydujące o przynależności do danej klasy	Składniki chem. przekraczające wartości graniczne dla danej klasy	Zawartość azotu azotanowego	Zawartość żelaza ogólnego
207	klasa III - wody o niskiej jakości	PEW, NO ₃ , PO ₄ , HCO ₃	K	klasa III (10-50 mg/dm ³)	klasa Ia (<0,1 mg/dm ³)
208	klasa III - wody o niskiej jakości	Mn	mętność, barwa	klasa I (<1 mg/dm ³)	klasa Ia (<0,1 mg/dm ³)
209	klasa III - wody o niskiej jakości	Sr, Fe, Mn, PEW	mętność, barwa	klasa I (<1 mg/dm ³)	klasa II (0,5 - 3,0 mg/dm ³)

Analizując wyniki badań z kilku ostatnich lat można stwierdzić, że stan jakości wód podziemnych w gminie uległ pogorszeniu (Tabela 3.15).

Tabela 3.16. Jakość wód podziemnych w punktach monitoringu w latach 2000-2002 (wg WIOŚ Katowice)

Nr punktu	Klasa jakości wód		
	2000	2001	2002
K207	III	III	III
K208	II	Ib	III
K209	II	II	III

3.2.7.2. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Koniecpol leży w zlewni rzeki Pilicy będącej lewobrzeżnym dopływem Wisły. Od miejscowości Szczekocin do Koniecpola Pilica płynie w kierunku północno-zachodnim, następnie skręca na północny wschód. Pilica wraz z dopływami odwadnia obszar gminy. Z większych dopływów otrzymuje na tym odcinku lewobrzeżną Białkę, która zbiera wody z okolic Lelowa i uchodzi pod Koniecpolem oraz prawobrzeżną Zwlecę wypływającą pod Seceminem i uchodzącą do Pilicy poza terenem gminy. Ponadto obszar gminy odwadnia wiele małych cieków wpadających bezpośrednio do Pilicy.

Szerokość doliny Pilicy w obrębie gminy wynosi przeciętnie 2-2,5 km, a w okolicy Koniecpola zwęża się do około 0,5 km. Koryto Pilicy charakteryzuje się licznymi zakolami, odnogami i wyspami. Szerokość koryta wynosi średnio od 30 do 60 m poniżej Koniecpola. Obecnie rzeka Pilica na odcinku od południowej granicy gminy do m. Koniecpol jest uregulowana.

W dolinie Pilicy na północ od Koniecpola występują liczne sztuczne stawy zajmujące dość dużą powierzchnię (Koniecpol, Okołowice). W dolinie Pilicy oraz w obniżeniach terenu występują podmokłości i bagna.

Ogólna długość rzek na obszarze gminy Koniecpol wynosi 5,49 km, w tym uregulowanych jest 3,28 km. Długość rowów melioracyjnych i cieków naturalnych wynosi 20,4 km. W wyniku przeprowadzenia prac hydrotechnicznych, melioracyjnych, zakładania stawów hodowlanych na rzece Pilicy oraz zabudowy terenu nastąpiły zmiany warunków wodnych.

Na obszarze gminy Koniecpol zlokalizowane są 4 punkty monitoringu jakości wód powierzchniowych, gdzie badania prowadzone są przez WIOŚ w Katowicach:

- 3 punkty na rzece Pilicy: poniżej Szczekocin na 280,9 km rzeki, w miejscowości Koniecpol (256,5 km rzeki) i w miejscowości Radoszewnica (251,2 km rzeki),
- 1 punkt na rzece Białce w m. Koniecpol na 0,5 km rzeki (ujście do Pilicy).

Oceną stanu zanieczyszczenia Pilicy i jej dopływów w 2002 r. były objęte odcinki o łącznej długości 138,4 km, identycznie jak w 2001 roku. Zanieczyszczenie wód dotrzymało norm III klasy czystości od źródeł do punktu poniżej Szczekocin oraz od Koniecpola do granic województwa. Zarówno w klasyfikacji fizykochemicznej, jak i bakteriologicznej spełnione były warunki klasy III. Natomiast między Szczekocinami a Koniecpolem nastąpił wzrost zanieczyszczeń zarówno fizykochemicznych, jak i bakteriologicznych do wielkości przekraczającej normy klasy III. Rzeka była dobrze natleniona (I klasa czystości), związki mineralne i metale ciężkie również spełniały normy klasy I, natomiast zanieczyszczenia organiczne nie przekroczyły warunków klasy II. Ilości związków biogenych i zawiesiny mieszczące się w granicach od II klasy do wielkości ponadnormatywnych (na odcinku Szczekociny – Koniecpol) decydowały o klasyfikacji fizykochemicznej. Porównując stan czystości rzeki w 2002 roku z rokiem ubiegłym nastąpiła poprawa jakości jej wód. Tylko na odcinku 24,4 km poniżej Szczekocin płynęły wody pozaklasowe, natomiast poprzednio w normach obowiązujących klas czystości mieścił się tylko niewielki odcinek rzeki długości 5,3 km między Koniecpolem a Radoszewnicą, a pozostałe badane 62,5 km to były wody ponadnormatywnie zanieczyszczone.

Najmniej zanieczyszczonym dopływem Pilicy była Białka. Charakterystyka stanu zanieczyszczenia wykazała, że na całej jej długości płynęły wody II klasy czystości. Stan sanitarny oraz związki biogenne kwalifikowały wodę rzeki do tej klasy. Pozostałe oznaczane wskaźniki odpowiadały I klasie czystości. Jakość wód Białki poprawiła się w odniesieniu do roku 2001 w związku ze spadkiem ilości biogenów.

Jakość wód rzeki Zwleczy nie jest badana.

3.2.7.3. Ochrona przed powodzią

Wały przeciwpowodziowe o długości 8,6 km chronią 1800 ha powierzchni. Dwa zbiorniki retencyjne zlokalizowane na południowej stornie m. Koniecpol zabezpieczają przed zalewaniem rejon miasta Koniecpol. Połączenie rzeki Białki i Pilicy stanowi zabezpieczenie przed rozlewaniem się wód rzeki Białki.

3.2.8. Gospodarka wodno-ściekowa

3.2.8.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Koniecpol znajdują się 2 komunalne ujęcia wody podziemnej. Wielkości zasobów eksploatacyjnych oraz pobory wody z poszczególnych ujęć przedstawia Tabela 3.16 .

Dla rejonu miasta Koniecpol woda dostarczana jest z ujęć głębinowych zlokalizowanych na obszarze wodonośnym w dzielnicy Chrzastów w Koniecpolu. W ujęciu tym woda ujmowana jest z dwóch studni nr 4 i 6. Jest to obszar w znacznym stopniu zainwestowany i dlatego nie została ustanowiona strefa ochrony pośredniej dla tego ujęcia. Z uwagi na zanieczyszczenie wód wgłębnych zaniechany został pobór wody ze studni znajdujących się na terenach zakładów przemysłowych (studnie nr 1, 2, 3). Ze względu na potencjalne zagrożenie jakości wód podziemnych w eksploatowanych ujęciach miejskich zbudowano nowy odwiert we wschodniej części obszaru wodonośnego, który nie jest zagospodarowany i stanowi ujęcie rezerwowe (studnia nr 5).

Dla ujęcia wody Łabędź ustanowiono strefę ochrony pośredniej o promieniu 460 metrów.

Tabela 3.17. Charakterystyka ujęć wody podziemnej (dane z ZUK Koniecpol)

Nazwa ujęcia	Numer studni	Rzędna terenu	Wielkość zasobów eksploatacyjnych	Pobór wody		Strefa ochrony	
		[m n.p.m.]	[m ³ /h]	roczny [m ³ /r]	dobowy [m ³ /d]	pośredniej promień [m]	bezpośredniej pow. [ha]
Koniecpol	4	230,98	60	29 084	80	-	0,1
	6	231,50	50	168 022	460	-	-
Łabędź	1	238,00	43	13 500	37	460	0,1

W sumie na terenie gminy Koniecpol zlokalizowanych jest 19 studni (Tabela 3.17.) o sumarycznych zasobach dyspozycyjnych 2355 tys. m³/rok, w tym zasoby eksploatowane dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę wynoszą 1387 tys. m³/rok.

Na ujęciach zaopatrujących w wodę miasto i gminę Koniecpol są prowadzone badania monitoringowe jakości wody przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Częstochowie. Według tych badań jakość dostarczanych wód ulega polepszeniu – zmniejsza się bowiem zawartość azotanów w badanych próbkach.

Tabela 3.18. Rozpoznane i zatwierdzone zasoby wodne w gminie Koniecpol (wg „Studium...”)

Numer studni	Rejon	Wydajność [tys. m ³ /rok]	Użytkownik
1-6	Chrzastowa	1 314	potrzeby komunalne; Koniecpolskie Z-dy Płyt Piłśniowych
7	Łabędź	73	potrzeby komunalne
8	ul. Partyzantów - Koniecpol	55	Inco-Veritas
9	Łysiny	52	szkoła
10	Radoszewnica	116	SKR
11	Radoszewnica	52	Rejon Dróg Publicznych
12	Luborcza	51	zlewnia mleka
13	Stary Koniecpol	146	Zakład Produkcji Oklein
14	Stary Koniecpol	16	stacja energetyczna
15	Koniecpol Miasto	175	szkoła
16	Koniecpol Miasto	46	apteka
17	Koniecpol	5	PKP
18	Aleksandrów	123	Z-dy Kopalni Mineralnych
19	Rudniki	131	szkoła

Teren gminy Koniecpol jest częściowo zwodociągowany. Dwa wodociągi: Koniecpol i Łabędź obsługują w sumie 7182 mieszkańców, co stanowi 70 % całkowitej liczby mieszkańców gminy. Długość sieci wodociągowej wynosi 43,5 km. Teren miasta zwodociągowany jest w 99%.

Tabela 3.19. Liczba mieszkańców przyłączonych do wodociągu w poszczególnych miejscowościach gminy Koniecpol (dane z ZUK Koniecpol)

Nazwa wodociągu	Roczne zapotrzebowanie na zaopatrzenie ludności w wodę [m ³ /rok]	Miejscowości przyłączone	Liczba przyłączonych mieszkańców	Liczba mieszkańców w miejscowości ogółem
Koniecpol	495 100	Koniecpol	6284	6783
Łabędź	95 995	Łabędź	101	101
		Łysiny	224	329
		Okołowice	328	367
		Stanisławice	245	245

Tabela 3.20. Pobór wody w 2002 r. wg Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach

Rodzaj poboru	Ilość [m ³]
podziemna	250 478
powierzchniowa	265 775
Razem	516 253

3.2.8.1. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych

W gminie Koniecpol kanalizacja sanitarna funkcjonuje tylko w Koniecpolu i obsługuje 2536 mieszkańców, co stanowi 37,4% wszystkich mieszkańców m. Koniecpol. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 8,0 km. Ilość ścieków odbieranych w ramach usług wynosi 136 100 m³ rocznie.

Ścieki kierowane są do nowo powstałej mechaniczno-biologicznej Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Koniecpolu, która obecnie znajduje się w fazie wstępnego rozruchu. Zakończenie budowy i przekazanie do wstępnej eksploatacji (zakończenie etapu rozruchu mechaniczno-technologicznego) nastąpiło 30 grudnia 2003 roku. Parametry oczyszczalni zawiera Tabela 3.20., natomiast parametry oczyszczonych ścieków odprowadzanych do wód w fazie wstępnego rozruchu przedstawia Tabela 3.21.

Tabela 3.21. Parametry Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Koniecpolu (dane z ZUK w Koniecpolu)

Przepustowość [m ³ /dobę]		Średnia ilość ścieków [m ³ /dobę]	Średnia ilość ścieków [m ³ /rok]	Nazwa odbiornika oczyszczonych ścieków	Lokalizacja wylotu (km cieku, miejscowość)	Ilość wytwarzanych osadów ściekowych [Mg/rok]	Sposób zagospodarowania osadów
aktualna	docelowa						
30	500	30	b.d.	rzeka Pilica	262+400 m. Koniecpol	b.d.	składowisko w Radoszewnicy

Tabela 3.22. Parametry oczyszczonych ścieków z Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Koniecpolu (dane z ZUK w Koniecpolu)

Stężenia zanieczyszczeń [mg/l]	
BZT ₅	8,10
ChZT	61,00
zawiesina org.	5,00
azot org.	34,20
fosfor org.	8,10
pH	7,40
azot amonowy	12,50
azotany	17,00

Ponadto w Koniecpolu znajduje się zakładowa oczyszczalnia ścieków Koniecpolskich Zakładów Płyt Piłśniowych, gdzie oczyszczane są ścieki przemysłowe z tego zakładu oraz z innych zakładów z terenu gminy, jak i z zakładów z gmin sąsiednich oraz również ścieki socjalno-bytowe dowożone do oczyszczalni z terenu gminy taborem ascenizacyjnym. Oczyszczalnia nie ma urządzeń do mechanicznego oczyszczania ścieków – ścieki poddawane są oczyszczeniu na oczyszczalni biologicznej metoda osadu czynnego. Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi 13 500 m³/dobę, czyli ok. 4 528 tys. m³/rok.

Pozostałe gospodarstwa z terenu gminy nie posiadające kanalizacji, odprowadzają ścieki do zbiorników bezodpływowych (szamb). Wg informacji sołtysów w gminie

Koniecpol znajduje się 794 zbiorników bezodpływowych – ilość szamb w poszczególnych miejscowościach przedstawia Tabela 3.22 .

Tabela 3.23. Liczba zbiorników bezodpływowych na ścieki w gminie Koniecpol (dane z Urzędu Gminy)

Nazwa miejscowości	Liczba zbiorników bezodpływowych
Aleksandrów-Michałów	42
Dąbrowa	2
Koniecpol - miasto	324
Koniecpol Stary	75
Koloniki	10
Kuźnica Grodziska	31
Kuźnica Wąsowska	4
Luborcza	35
Łabędź	8
Łysaków	9
Łysiny	30
Oblasy	10
Piaski-Pękowiec	1
Radoszewnica	90
Rudniki	25
Rudniki Kolonia	
Stanisławice	40
Stary Koniecpol	75
Teodorów	5
Teresów	5
Wąsosz	9
Wólka	14
Zagacie	14
Załęże	10
Zaróg	6
Razem	874

Na terenie gminy w zakresie odbioru ścieków ze zbiorników bezodpływowych działalność gospodarczą prowadzą 2 przedsiębiorstwa acszenizacyjne – Tabela 3.23.

Tabela 3.24. Przedsiębiorstwa asenizacyjne działające na terenie gminy Koniecpol (dane z Urzędu Gminy)

Nazwa/adres	Obsługiwane miejscowości	Ilość ścieków odbieranych w ciągu roku [m ³]	Odbiorca ścieków
Marek Świerczyna ul. Łąkowa, Koniecpol	miasto i gmina Koniecpol	3 600	Gminna Oczyszczalnia Ścieków
Paweł Kaczyński ul. Żeromskiego, Koniecpol	miasto i gmina Koniecpol	4 200	Gminna Oczyszczalnia Ścieków

Na terenie gminy Koniecpol działa również oczyszczalnia ścieków przy Szkole Podstawowej w miejscowości Stary Koniecpol oraz jedna przydomowa oczyszczalnia ścieków w m. Koniecpol.

Na terenie miejscowości Koniecpol funkcjonuje również kanalizacja deszczowa, która odprowadza nieczyszczone wody opadowe do Pilicy (0+700 km).

Tabela 3.25. Ilość wytworzonych ścieków w 2002 r. wg Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach

Ścieki produkcyjne	Ilość [m ³]
Razem	230 355

Tabela 3.26. Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje sanitarne w gminie Koniecpol (wg GUS, 2002)

Wyszczególnienie	Ogółem	Wodociąg			Kanalizacja		
		razem	z sieci	lokalny	razem	z odprowadzeniem	
						do sieci	do urządzenia lokalnego
Ogółem	3078	2542	1572	970	2305	784	1521
Miasto	1959	1807	1467	340	1662	781	881
Wieś	1119	735	105	630	643	3	640

3.2.9. Zasoby przyrodnicze

3.2.9.1. Flora

W gminie Koniecpol występuje bogata flora:

- grzyby: borowik szlachetny, maślak, grzyb płowy, rydz, gąska, serowatka zielonawa, siniak;
- rośliny niższe: mchy, porosty, grzyby makroskopowe, wątrobowce i glony;
- rośliny wyższe: (występują na terenach torfowych i bagnach) rosiczka okrągłolistna, modrzewica zwyczajna, żurawica błotna, borówka bagienna, kozłek całolistny, fiołek błotny, sit siny, narecznica błotna, torfowiec zwyczajny.

W wodach i na powierzchni stawów można spotkać: grażel żółty, grzybienię, moczarkę kanadyjską, wywłócznik okółkowy, rzęsę drobną i trójrowkową. Występują także takie osobliwości jak: pływacz zwyczajny, salwina pływająca i kotewka orzech wodny. Obrzeża stawów porastają: trzcina pospolita, pałka szerokolistna, jeżogłówka, tatarak zwyczajny, oczeret jeziorny.

3.2.9.2. Fauna

Gmina Koniecpol jest pod względem fauny bardzo bogata. Występują tutaj:

- owady: chrząszcze, motyle, ważki;
- ryby (występują w Pilicy i jej dopływach, a także w wodach stojących): minóg strumieniowy, szczupak, lin, kielbie, karp, brzana, leszcz, krąb, jelec, kleń, boleń, ukleja, słonecznica, płoć, głowacz białopłetwy, miętus, okoń;
- płazy: traszka grzebieniasta, zwyczajna, ropucha szara, zielona, rzekotka drzewna, żaba moczarowa, trawna i wodna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna;
- gady: jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny, zaskroniec, żmija zygzakowata, gniewosz plamisty;
- ptaki: kawka, sójka, szpak, gil, czyżyk, skowronek polny, świergotek łąkowy i drzewny, sikorka bogatka, drozd, dudek, jaskółka, kukułka, dzięcioł zielony, mały, zimorodek, kraska, kwiczoł, paszkoł, kurka, orzechówka długodzioba, bocian czarny, błotnik stawowy, derkacz, łabędź niemy, krakwa, mewa mała, śmieszka, rybitwa czarna, zwyczajna, kormoran czarny, sowa pójdzka, płomykówka, pustułka, jastrząb, myszołów, kaczka krzyżówka, cyraneczka, czernica, cietrzew, kuropatwa, bażant;
- ssaki: sarna, jeleni, wilk, zając, dzik, daniel, łos, jeź.

3.2.9.3. System obszarów i obiektów prawnie chronionych

Rezerwat leśny " Borek" o powierzchni 64,7 ha utworzony dla ochrony kompleksów leśnych w 1965 roku, położony w północno-zachodniej części gminy.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy występuje 1 pomnik przyrody ożywionej - dąb szypułkowy o obwodzie 620 cm w miejscowości Kuźnica Wąsowska.

Użytki ekologiczne:

- torfowisko „Misiowa” o powierzchni 3,36 ha,
- „Torfowisko 1” – oczko wodne i torfowisko o powierzchni 0,35 ha.

3.2.9.4. Europejskie uwarunkowania systemu ochrony przyrody

System NATURA 2000

W związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej Polska musi utworzyć na swoim obszarze część europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 w oparciu o obowiązujące w niej ustawodawstwo. W zakresie ochrony przyrody aktami prawnymi są:

- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dn. 21.05.1992. r. (tzw. Dyrektyw Siedliskowa) w sprawie ochrony siedlisk naturalnych i dzikiej flory i fauny (w oparciu o nią tworzy się Specjalne Obszary Ochrony (SOO)),
- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 02.04.1979. r. (tzw. Dyrektywa Ptasia) w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, stanowiąca podstawę do wydzielenia Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO).

Mają one na celu utrzymanie bioróżnorodności państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków flory i fauny na ich terytorium. Zobowiązują też państwa członkowskie UE (a więc i Polskę od momentu akcesji) do wytypowania obszarów chronionych, które będą tworzyć europejską sieć ekologiczną NATURA 2000 proporcjonalnie do reprezentacji na swoim terytorium typów siedlisk i gatunków, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty. Ważnym uzupełnieniem, mającym istotne znaczenie w budowie tej sieci, są załączniki do ww. Dyrektyw, zawierające listy wrażliwych siedlisk i ginących gatunków o znaczeniu wspólnotowym, których zachowanie wymaga wyznaczenia obszarów SOO i OSO.

Ochrona bioróżnorodności w tej sieci będzie realizowana na podstawie planów ochrony, których ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzenia lasów itp.

Projekt sieci Natura 2000 przewiduje utworzenie Specjalnego Obszaru Ochrony (SOO) – Suchy Młyn, w którego obrębie leży gmina Koniecpol. Udział obszaru w gminie Koniecpol wynosi 6,48%. Obszar Suchy młyn to torfowisko niskie w obrębie doliny Pilicy, w jej górnym biegu (od ujścia Krzytnei do Przytęku). Jest to ostatni niezmeliorowany odcinek górnego biegu rzeki i zmiany antropogeniczne w samej dolinie są nieznaczne. Dolina jest płaska, bez wyraźnej strefy krawędziowej (do 1 km szerokości), a jej duże fragmenty są zabagnione. Rzeka płynie w głębokim, naturalnie wyżłobionym, korycie i silnie meandruje. Do krawędzi doliny dochodzą duże kompleksy leśne, które w dwóch miejscach, wąskimi pasami, oddzielają dolinę od rozległych torfowisk niskich: Białe Błota i Goleniowy.

EKONET-PL

Koncepcja krajowej sieci ekologicznej EKONET-PL powstała w ramach prac mających na celu utworzenie w Europie spójnego przestrzennie systemu obszarów chronionych (European ECOlogical NETwork - EECONET) koordynowanego przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody IUCN i ma się stać integralną częścią sieci europejskiej.

W strukturze krajobrazu ekologicznego głównym wyróżnikiem są ekosystemy, charakteryzujące się największą bioróżnorodnością, zagęszczeniem gatunków i naturalnością. Są to węzły ekologiczne powiązane między sobą korytarzami ekologicznymi umożliwiającymi ich zasilanie poprzez przepływ materii, energii oraz informacji genetycznej. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek i cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne.

W ramach polskiej sieci wyodrębniono 78 obszarów węzłowych (46 o znaczeniu międzynarodowym i 32 o znaczeniu krajowym) oraz 110 korytarzy ekologicznych (38 o znaczeniu międzynarodowym i 72 o znaczeniu krajowym).

Na terenie gminy Koniecpol znajduje się korytarz ekologiczny 54k Koniecpolski, który bezpośrednio łączy się z obszarem węzłowym o randze międzynarodowej - 30M Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz z korytarzami o randze krajowej: 55k Górnej Pilicy i 52k Częstochowskim Warty.

Ciągłość układu węzłowo-pasmowego, decydująca o zachowaniu równowagi przyrodniczej, zakłócana jest często działalnością człowieka. Powstają bariery ekologiczne przegradzające lub rozczłonkowujące naturalne korytarze ekologiczne, które miejscami przestają pełnić swe funkcje. Szczególne zagrożenie stwarzają ciągi komunikacyjne, zwarta zabudowa liniowa oraz napowietrzne linie energetyczne.

3.2.9.5. Lasy

Lasy o łącznej powierzchni 3 331 ha zajmują ok. 22,7% powierzchni obszaru gminy Koniecpol. Kompleksy leśne występują na wschód od miasta Koniecpol oraz w północno-zachodniej części gminy, gdzie występuje rezerwat „Borek”.

Tabela 3.27. Powierzchnia lasów w gminie Koniecpol

	Lasy [ha]		
	nie stanowiące własności Skarbu Państwa	stanowiące własność Skarbu Państwa	Ogółem
miasto Koniecpol	-	1 041	1 041
gmina Koniecpol	1 653	637	2 290
Razem	1 653	1 678	3 331

W lasach przeważają siedliska borowe (86%): bór mieszany świeży, bór świeży, bór mieszany wilgotny, bór wilgotny oraz bór suchy i fragmentarycznie ols i las mieszany.

Dominującym gatunkiem w lasach gminy jest sosna. Strukturę gatunkową lasów przedstawia Tabela 3.27. Średni wiek drzewostanu wynosi 47 lat.

Tabela 3.28. Struktura gatunkowa drzewostanu w lasach gminy Koniecpol (wg Nadleśnictwa Koniecpol)

Gatunek	So	Md	Św	Jd	Bk	Db	Js	Gb	Brz	OI	Tp	Os	Lp	Razem
%	85,28	0,08	0,52	0,21	0,04	1,44	0,05	0,13	3,33	8,74	0,08	0,09	0,01	100

W lasach gminy Koniecpol występują chronione i rzadkie gatunki roślin i zwierząt:

- rośliny: konwalia majowa, bagno zwyczajne, kopytnik pospolity, lilia złotogłów, pełnik europejski, kruszyna pospolita, bluszcz pospolity, długosz królewski, jęczyznik zwyczajny, paprotka zwyczajna, marzanna wonna;
- zwierzęta: bóbr europejski, wydra, jeź, kret, wiewiórka, łasica, jastrzębiowate, sowy, dzięcioły, tęcniki, biegacze, paż królowej, paż żeglarz, mieniaki, kumaki, ropuchy, żaby, perkozy, kukułka.

Podszyt koniecpolskich lasów stanowią: jałowiec pospolity, żarnowiec miotłasty, borówka czarna, brusznica, malina właściwa, jeżyna, wrzos zwyczajny, konwalia

majowa. Z roślin zarodnikowych występują tu: orlica pospolita, widłak goździsty, spłaszczony i jałowcowaty.

Lasy państwowe położone w gminie Koniecpol administrowane są przez Nadleśnictwo Koniecpol.

Całość lasów państwowych gminy Koniecpol została zaliczona do I strefy zagrożenia przemysłowego, tzw. zagrożeń słabych. Stan sanitarny i zdrowotny lasów uznano za dobry – skażenie SO₂ i NO₂ na poziomie niskich stężeń (SO₂ – 3,72 mg/m³/d, NO₂ – 0,101 mg/m³/d).

W gminie Koniecpol występują lasy pełniące funkcje ochronne wodochronne. Na obszarach tych obowiązuje ograniczenie w pozyskiwaniu drewna i udostępniania lasu na cele turystyczne.

Do najważniejszych zagrożeń lasów w gminie Koniecpol należą:

- uszkodzenia drzewostanów spowodowane emisją pyłów i gazów z zakładów przemysłowych (Koniecpolskie Zakłady Płyt Pilśniowych S.A.) oraz zanieczyszczenia napływowe z uprzemysłowionych terenów ościennych;
- I kategoria zagrożenia pożarowego (średnio 14 pożarów rocznie w Nadleśnictwie) - zagrożenie pożarem związane jest z zaproszeniem ognia przez ludzi, wypalaniem traw wiosną i ściernisk jesienią.

3.3. Najważniejsze kierunki ochrony środowiska gminie Koniecpol

3.3.1. Zagrożenia środowiska

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno - geograficznymi.

Zagrożenia naturalne

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze gminy Koniecpol związane są z zagrożeniem powodziowym. Zjawiskiem tym zagrożone są w szczególności południowe rejony gminy w dolinie rzeki Białki i Pilicy oraz północna część doliny Pilicy. Obszary te zostały bowiem zalane podczas lipcowej powodzi w 1997 roku.

Zagrożenia antropogeniczne

Zagrożenia antropogeniczne dla środowiska naturalnego wynikają z działalności człowieka i związane są z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

Wśród zagrożeń środowiska związanych z mieszkalnictwem należy wymienić:

- Niska emisja zanieczyszczeń powietrza, co znajduje odzwierciedlenie we wzrostach stężeń dwutlenku siarki i pyłu w sezonie grzewczym. Problem niskiej emisji związany jest z wykorzystywaniem węgla jako głównego paliwa do produkcji ciepła w gospodarstwach domowych;
- Źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych stanowią ścieki komunalne nieoczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone, które największe zagrożenie stwarzają w miejscowościach posiadających wodociąg, a nie posiadających kanalizacji, a jedynie zbiorniki bezodpływowe (szamba);
- Zagrożenie dla wód stanowi składowisko odpadów komunalnych w Radoszewnicy, gdzie może następować wymywanie się zanieczyszczonych wód opadowych i odcieków;
- Zagrożenie dla wód podziemnych i powierzchni ziemi ze strony nielegalnego składowania odpadów komunalnych w wyrobiskach poeksploatacyjnych.

Ze strony przemysłu zagrożenia związane są z:

- emisją zanieczyszczeń atmosferycznych,
- zrzutem ścieków,
- wytwarzaniem odpadów przemysłowych i niebezpiecznych.

System komunikacyjny stwarzający zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego, a więc emisja spalin, generowanie hałasu, degradacja walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Największe zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg krajowych, w mniejszym stopniu dotyczy to dróg powiatowych i gminnych. Ponadto drogi są też potencjalnym źródłem zanieczyszczenia ropopochodnymi pasów terenów położonych wzdłuż dróg.

Rolnictwo jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych związanych z niewłaściwą gospodarką nawozami mineralnymi. Zanieczyszczenia z rolnictwa stanowią również zagrożenie związkami biogennymi dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

3.3.2. Priorytety ochrony środowiska

W oparciu o diagnozę stanu środowiska oraz zagrożenia środowiska, zdefiniowano najważniejsze priorytety ochrony środowiska w gminie Koniecpol w okresie do 2014 roku.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- Zmniejszenie emisji niskiej
- Zmniejszenie emisji komunikacyjnej

W zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem jonizującym:

- Zmniejszenie negatywnego oddziaływania hałasu komunikacyjnego na człowieka i środowisko
- Rozpoznanie terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

W zakresie ochrony wód:

- Ochrona wód podziemnych w obszarze GZWP
- Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych
- Poprawa gospodarki wodno-ściekowej
- Ograniczanie zanieczyszczeń obszarowych

W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych
- Likwidacja „dzikich” składowisk odpadów komunalnych

W zakresie ochrony przyrody:

- Wdrożenie systemu NATURA 2000
- Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych

W zakresie ochrony krajobrazu:

- Rewitalizacja rynku w Koniecpolu

W zakresie edukacji ekologicznej:

- Intensyfikacja edukacji ekologicznej mieszkańców.

4. STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO ROKU 2014

4.1. Wprowadzenie

Proces planowania strategicznego i operacyjnego polega na znalezieniu odpowiedzi na trzy podstawowe pytania:

- 1) gdzie jesteśmy?
- 2) gdzie chcemy się znaleźć?
- 3) w jaki sposób chcemy to zrobić?

Odpowiedzi na pierwsze dwa pytania nakreślają ramy procesu planowania strategicznego natomiast odpowiedź na trzecie pytanie definiuje zakres planowania operacyjnego. Planowanie strategiczne określa długoterminową wizję i misję gminy oraz wyznacza cele strategiczne. Planowanie operacyjne transformuje cele strategiczne na realne zadania, których wykonanie zbliży do osiągnięcia celów strategicznych.

W celu opracowania dokumentów strategicznych przyjmuje się na ogół trójstopniową hierarchię celów: cel nadrzędny, cele systemowe, kierunki działań.

4.2. Cel nadrzędny

Cel nadrzędny powinien wyrażać misję gminy. W przypadku gminy Koniecpol cel nadrzędny ma następującą postać:

„Zrównoważony rozwój społeczno gospodarczy gminy, którego granice wyznacza trwałość zasobów środowiska”

4.3. Cele systemowe

Cele systemowe wyznaczają stan jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 10-15 lat. Cele systemowe są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na danym terenie. W przypadku tym stan negatywny zostaje przekształcony na stan pozytywny. Cele systemowe powinny charakteryzować się tym, że są: specyficzne, mierzalne, akceptowalne, realistyczne i terminowe.

Na poszczególne cele systemowe składają się kierunki działań, a w ramach tych konkretne zadania poprzez które cele te będą realizowane. Zadania podzielono na krótkoterminowe, czyli takie które przewidziano do realizacji w latach 2004 – 2008 oraz zadania długoterminowe - przewidziane do realizacji w latach 2009 – 2014.

4.3.1. Powietrze atmosferyczne

Cel systemowy:

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Kierunki działań:

Ograniczenie niskiej emisji

Nieznaczny stopień objęcia gminy siecią ciepłowniczą i brak systemu sieci gazowniczej wpływa na to, że głównym źródłem ciepła jest energia pozyskiwana ze spalania węgla kamiennego w indywidualnych kotłowniach i paleniskach. Emitowane z nich gazy i pyły wpływają na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. Zmiana nośnika energii na bardziej ekologiczny pozwoli na ograniczenie zagrożenia ze strony niskiej emisji. Dlatego też działania mające na celu pozyskanie bardziej ekologicznego surowca do produkcji energii cieplnej powinny być ukierunkowane na doprowadzenie sieci gazowej. Wiąże się to z potrzebą realizacji gazociągu wysokoprężnego Częstochowa-Secemin.

Do czasu gazyfikacji gminy dla obszarów o skoncentrowanym budownictwie (miasto Koniecpol) lokalne kotłownie węglowe powinny być wyposażone w urządzenia chroniące przed emisją zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

Dla zabudowy rozproszonej terenów wiejskich wskazane jest wykorzystanie takich źródeł ciepła, jak: pompy ciepła, kolektory słoneczne czy zastąpienie paliwa węglowego paliwem płynnym: gaz propan-butan czy olej opałowy o niskiej zawartości siarki. Dla obszarów wiejskich odpowiednim rozwiązaniem jest również wykorzystywanie biomasy jako paliwa dla indywidualnych systemów ciepłowniczych.

Zadania krótkoterminowe:

- program wymiany kotłów węglowych na kotły wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (olej, gaz, biomasa) – przebudowa kotłowni przy SP nr 1 w Koniecpolu oraz kotłowni przy budynku OKSiR w Koniecpolu,
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii poprzez ich popularyzację i wsparcie finansowe,
- termomodernizacja istniejących budynków użyteczności publicznej – ocieplenie i wymiana okien w budynkach szkół: SP nr1, SP nr2 w Koniecpolu, SP w Rudnikach,
- edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych.

Zadania długoterminowe:

- dalsza realizacja programu wymiany kotłów węglowych na kotły wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (olej, gaz, biomasa),
- termomodernizacja istniejących budynków użyteczności publicznej – ocieplenie i wymiana okien w budynkach szkół: SP w Łysinach, SP w Starym Koniecpolu,
- wsparcie dla podmiotów wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych,
- zaopatrzenie lokalnych kotłowni w urządzenia redukujące emisję zanieczyszczeń do atmosfery,
- stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów,
- gazyfikacja gminy.

Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego

Na obszarze gminy nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego oraz poziomu hałasu emitowanych w związku z eksploatacją dróg. Dokładne badania poziomu poszczególnych zanieczyszczeń pozwoliłyby na ocenę i wyznaczenie terenów bezpośrednio narażonych.

Czynnikiem wpływającym na uspokojenie ruchu i zmniejszenie ekspansji komunikacji samochodowej jest rozwój infrastruktury rowerowej.

Zadania krótkoterminowe:

- rejestr obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych i jego aktualizacja,
- przebudowa dróg i ulic na terenach zabudowanych – stosowanie nawierzchni ograniczających uciążliwość akustyczną ruchu kołowego, stosowanie ograniczeń wymuszających uspokojenie ruchu,
- przebudowa 38 km dróg gminnych,
- budowa infrastruktury rowerowej: oznakowanie tras rowerowych, budowa parkingów dla rowerów, itp.

Zadania długoterminowe:

- zlokalizowanie obszarów narażonych na ekspozycję hałasem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów,
- rozpoznanie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych,
- wprowadzenie i propagowanie systemu przewozów kombinowanych: rower z innymi środkami lokomocji.

Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Brak powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych (maszty i stacje przekaźnikowe telekomunikacyjne, stacje radarowe, linie wysokiego napięcia) oraz dokładnej inwentaryzacji znaczących jego źródeł uniemożliwia dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobu ograniczenia uciążliwości.

Zadania krótkoterminowe:

- sporządzenie rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym oraz jego ciągła aktualizacja.

Zadania długoterminowe:

- zlokalizowanie obszarów narażonych na ekspozycję niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

4.3.2. Zasoby wodne

Cel systemowy

**Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.
Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia**

Kierunki działań:

Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych

Do najbardziej efektywnych działań chroniących jakość wód powierzchniowych i podziemnych należy zaliczyć budowę kanalizacji na terenach osadnictwa oraz oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy Koniecpol na obszarach wiejskich o niskiej urbanizacji, gdzie występują zgrupowania zabudowań, przewiduje się budowę sieci kanalizacyjnej z lokalną oczyszczalnią ścieków. Planuje się budowę 5 takich lokalnych systemów:

- dla miejscowości: Łabędź, Stanisławice, Łysiny i Okołowice – budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni o wydajności 60 m³/dobę;
- dla miejscowości: Wąsosz, Łysaków, Kuźnica Wąsowska - budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni o wydajności 15 m³/dobę;
- dla miejscowości Radoszewnica - budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni o wydajności 30 m³/dobę;
- dla miejscowości: Załęże, Kuźnica Grodziska, Oblasy i Wólka - budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni o wydajności 40 m³/dobę;
- dla miejscowości: Zaróg, Dąbrowa, Rudniki, Rudniki Kolonia i Piaski - budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni o wydajności 20 m³/dobę.

Wariantowo na terenach o dużym stopniu rozproszenia zabudowy (miejscowości Teodorów, Aleksandrów), ze względów ekonomicznych uzasadniona jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na jakość wód zasadniczy wpływ mają również zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł rolniczych. Ograniczenie spływu azotu z pól do wód podziemnych i powierzchniowych można osiągnąć poprzez racjonalne dozowanie i limitowanie środków plonotwórczych na użytkach rolnych. Odpowiednie przechowywanie nawozów organicznych chroni przed niekontrolowanym przedostawaniem się niebezpiecznych substancji do wód. Budowa szczelnych zbiorników na gnojówkę (o czasie przetrzymywania 6 miesięcy) oraz uszczelniających płyt obornikowych pozwoli na ograniczenie tego zagrożenia.

Zagrożenie dla wód stanowi składowisko odpadów komunalnych w Radoszewnicy, gdzie może następować wymywanie się zanieczyszczonych. W celu kontroli migracji tych zanieczyszczeń należy prowadzić stały monitoring odcieków.

Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych jest ważna również ze względu na położenie gminy w zasięgu stref ochronnych OWO i ONO Głównego Zbiornika Wód Podziemnych.

Planowaną rozbudowę sieci kanalizacyjnej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4.1. Planowana rozbudowa sieci kanalizacyjnej

Rok	Ulica	Długość [mb]	
kanalizacja sanitarna	2004	Kościuszki	1547,0
		Kilińskiego	436,0
		Partyzantów	579,0
		Chrząstowska	71,0
		Kościelna	215,0
		Borki	276,0
		Kolektor tłoczny wzdłuż rzeki Pilicy do pompowni P-1, ul. Mickiewicza	490,0
	2005	Szkolna, Żeromskiego, połączenie dzielnicy Chrząstów z ul. Rzeczną	dokumentacja w opracowaniu
	2006	Słowackiego, Mickiewicza (dalsza część miasta od torów kolejowych do granic miasta),	
	2007	przedmieście Magdasz i Dąbrówka	
2008	kanalizacja pozostałej części gminy		
kanalizacja burzowa	2004	Kilińskiego	471,0
		Południowa	307,0
		Kościelna	201,5
		Partyzantów	635,0
		Borki	270,0
		Kościuszki	1535,0

Podczas budowy kanalizacji sanitarnej przewiduje się równoczesną rozbudowę sieci kanałów deszczowych. W chwili obecnej jest opracowywana dokumentacja na budowę około 26 000 m kanalizacji sanitarnej oraz około 18 000 – 20 000 m kanalizacji burzowej.

Na terenie gminy planuje się również rozbudowę infrastruktury służącej zaopatrzeniu mieszkańców w wodę. Planowane zadania w tym zakresie przedstawia tabela 4.2.

Tabela 4.2. Planowana rozbudowa infrastruktury zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Koniecpol.

Zadanie	Rok wykonania
Budowa studni głębinowej w Rudnikach	2004
Budowa wodociągu Radoszewnica	2004
Budowa studni głębinowej Nr 5 - "INCO" ul. Szkolna	2005
Budowa wodociągu Rudniki, Kuźnica, Grodzisko, Dąbrowa, Zaróg, Rudniki-Kolonia, Piaski, Pękowiec, Załęże Wólka.	2005-2006
Budowa wodociągu Koniecpol Stary, Luborcza, Ludwinów, Błonie, Zagarcie	2005 - 2006
Przebudowa i rozbudowa ujęcia Łabędź	2005 - 2006

Zadania krótkoterminowe:

- rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i gminy,
- rozbudowa sieci wodociągowej,
- program dofinansowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej,
- stały monitoring odcieków ze składowiska oraz wód powierzchniowych i podziemnych na terenach przyległych do składowiska,
- edukacja rolników nt. racjonalnego stosowania nawozów naturalnych i sztucznych.

Zadania długoterminowe:

- kontynuacja rozbudowy sieci wodociągowej gminy,

- kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacyjnej gminy,
- rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków,
- stały monitoring odcieków ze składowiska oraz wód powierzchniowych i podziemnych na terenach przyległych do składowiska,
- przestrzeganie uwarunkowań w strefach ochronnych zbiorników i ujęć wód,
- likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków.

Rozpoznanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wód

W celu kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, a w przypadku przydomowych oczyszczalni ścieków - częstotliwości i sposobu usuwania komunalnych osadów ściekowych, gmina zobowiązana jest do prowadzenia ewidencji tych urządzeń. Rejestr taki pozwoli również na opracowanie planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Zadania krótkoterminowe:

- bieżąca aktualizacja rejestru przydomowych oczyszczalni ścieków,
- bieżąca aktualizacja rejestru zbiorników bezodpływowych (szamb),
- lokalizacja i rejestr nielegalnych zrzutów ścieków oraz jego aktualizacja.

Zadania długoterminowe:

- aktualizacja rejestru przydomowych oczyszczalni ścieków,
- aktualizacja rejestru zbiorników bezodpływowych (szamb),
- intensyfikacja kontroli zbiorników bezodpływowych.

Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi i ochrona przeciwpowodziowa

Istotne znaczenie mają działania związane z optymalizacją zużycia wody, zarówno do celów bytowych, jak i gospodarczych. Optymalizacja zużycia wody będzie prowadzona poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.

Mała retencja stanowi skuteczny sposób zapobiegania skutkom suszy hydrologicznej. Systematyczne zwiększanie liczby zakładanych oczek śródpolnych i stawów pozwoli na zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych.

Na terenie gminy obszarami zagrożonymi powodzią są południowe rejony gminy w dolinie Białki i Pilicy w okolicach miejscowości Wąsosz oraz północna część doliny Pilicy poniżej rzędnej 222 m. Tereny te zostały zalane podczas lipcowej powodzi w 1997 r.

Zadania krótkoterminowe:

- doprowadzenie sieci wodociągowej do niezwodociągowanej części gminy,
- bieżąca modernizacja sieci wodociągowej,
- ochrona istniejących oczek śródpolnych,
- wyłączenie z zainwestowania terenów, na których występuje zagrożenie powodzią.

Zadania długoterminowe:

- wspieranie zakładów przemysłowych w realizowaniu programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej – stosowanie technologii o niskim zużyciu wody, zamkniętych obiegów wody,
- minimalizacja wykorzystania wód podziemnych z ujęć własnych i wody wodociągowej do celów przemysłowych,
- dalszy rozwój programu małej retencji.

4.3.3. Powierzchnia terenu i środowisko glebowe

Cel systemowy

Ochrona środowiska glebowego. Ochrona zasobów mineralnych i zminimalizowanie skutków eksploatacji

Kierunki działań:

Zapobieganie degradacji gleb

Kompleksy gleb o najwyższej wartości dla rolnictwa , tj.:

- IIIa – IIIb klasy bonitacyjnej gruntów ornych,
- III – IV klasy bonitacyjnej użytków zielonych,
- gleby organiczne

powinny być chronione przed zmianą przeznaczenia rolniczego.

Istotnym kierunkiem działań w rolnictwie będzie wdrażanie i upowszechnianie *Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej*. Ochrona gleb powinna bowiem uwzględniać racjonalne zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, preferowanie nawozów naturalnych, np. obornika, kompostu. Ponadto stosowanie przez rolników nawozów syntetycznych i mineralnych, odchodów zwierząt (np. gnojowicy), nieodpowiednich dawek kompostów naturalnych może znacznie nasilać procesy degradacji gleb.

Zasadniczym zagrożeniem dla przyległych do dróg gruntów ornych jest emisja zanieczyszczeń, które kumulowane są w uprawianych na nich roślinach.

Zadania krótkoterminowe:

- upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej),
- podnoszenie świadomości mieszkańców na temat zagrożenia i degradującego oddziaływania wypalania traw,
- wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego.

Zadania długoterminowe:

- dalsze wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego,
- rozpoznanie zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi wzdłuż głównych dróg,
- zmiana sposobu użytkowania/struktury zasiewów wzdłuż głównych dróg,
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze,
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.

Zapobieganie degradacji zasobów złóż mineralnych

Działania ochronne wymagane są w przypadku złóż nie eksploatowanych, stanowiących główne zaplecze surowcowe regionu. Jedynym sposobem zabezpieczenia zasobów udokumentowanych złóż przed ich utratą jest ochrona ich obszarów przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejszą eksploatację.

Degradacja powierzchni terenu związana jest z nielegalnym składowaniem odpadów komunalnych w wyrobiskach poeksploatacyjnych.

Zadania krótkoterminowe:

- rozpoznanie nielegalnego wydobycia kopalin,
- likwidacja „dzikich” składowisk odpadów komunalnych.

Zadania długoterminowe:

- likwidacja nielegalnego wydobycia kopalin,

- rekultywacja zdegradowanych terenów poeksploatacyjnych.

4.3.4. Zasoby przyrody

Cel systemowy:

Zachowanie i ochrona bioróżnorodności. Rozwój systemów ochrony przyrody

Kierunki działań:

Doskonalenie systemu obszarów chronionych

Zachowanie wszystkich ustanowionych form ochrony przyrody oraz objęcie ochroną dalszych wartościowych obiektów i obszarów ma na celu: utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami przez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody. Zadania te realizowane są poprzez wprowadzenie szeregu ograniczeń, zakazów i nakazów, których zakres uzależniony jest od formy ochrony prawnej oraz indywidualnych cech chronionego ekosystemu.

Należy dążyć do włączenia przez Komisję Europejską proponowanego obszaru SOO (Specjalne Obszary Ochrony) na listę obszarów o znaczeniu wspólnotowym OZW, które ostatecznie wejdą w skład sieci Natura 2000. Dla zatwierdzonego obszaru zostaną opracowane priorytety ochrony oraz ustalone konieczne działania ochronne, a w miarę potrzeby utworzony także plan ochrony.

Na terenie gminy znajdują się obszary o wysokich walorach przyrodniczych wskazane do objęcia ich ochroną prawną. Są to:

- fragment kompleksu leśnego „Kozaków” – wskazany do ochrony rezerwatowej,
- torfowisko „Ług” – proponowany użytek ekologiczny,
- dolina rzeki Pilicy – proponowany obszar chronionego krajobrazu.

Zadania krótkoterminowe:

- utrzymywanie istniejących form ochrony przyrody,
- wdrożenie sieci NATURA 2000.

Zadania długoterminowe:

- dalsze utrzymywanie istniejących form ochrony przyrody,
- tworzenie nowych obszarów chronionych o randze lokalnej np. rezerwatów i użytków ekologicznych.

Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów

Zrównoważone użytkowanie lasów należy realizować poprzez gospodarkę leśną prowadzoną zgodnie z wymaganiami ochrony przyrody. Trwale zrównoważona gospodarka leśna, to działalność zmierzająca do ukształtowania takiej struktury lasów i wykorzystania ich w taki sposób i tempie, zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego i żywotności. Wszelkie zabiegi techniczno-leśne powinny uwzględniać konieczność zachowania bogactwa gatunkowego i strukturalnego lasu. Należy dążyć do renaturalizacji lasów silnie przekształconych gospodarką leśną, a ekosystemy zbliżone do naturalnych przynajmniej częściowo objąć ochroną bierną. Planując skład gatunkowy nowych drzewostanów należy uwzględniać skład gatunkowy zbiorowiska roślinnego stanowiącego potencjalną roślinność naturalną na odpowiednich siedliskach.

Szczegółnej ochronie podlegają lasy pełniące funkcje wodochronne GWZP, a prowadzona w nich gospodarka leśna powinna być ściśle podporządkowana pełnionej przez nie roli. W lasach tych ograniczona jest możliwość zainwestowania.

Proces certyfikacji gospodarki leśnej przez Forest Stewardship Council (FSC, Rada Zrównoważonej Gospodarki Leśnej) ma na celu sprawdzenie, czy prowadzona gospodarka jest zgodna ze ustanowionymi standardami. Gospodarka leśna jest oceniana według lokalnych standardów – tymczasowych lub zaakceptowanych przez FSC – oraz przebiega według określonej procedury. Po certyfikacji właściciele lub zarządzający lasami mogą sprzedawać produkty leśne z logiem FSC. Certyfikacja jest prowadzona w celu oceny jakości prowadzonej gospodarki oraz w celu zapewnienia, że drewno certyfikowane przez FSC pochodzi z dobrze zarządzanych lasów. Certyfikacja lasów pozwala na osiąganie korzyści z takiego gospodarowania, które jest zgodne z zasadami ochrony środowiska, bierze pod uwagę prawa pracowników i lokalnej ludności oraz zapewnia dochodowość gospodarki i pozwala na sprzedaż swych produktów jako certyfikowanych przez FSC. Przepisy odnośnie certyfikacji gospodarki leśnej mówią m.in., że:

- prace leśne muszą polepszać funkcje ekologiczne pełnione przez lasy, w tym stabilność zlewni, ochronę zasobów biologicznych i ochronę siedlisk zwierząt,
- planowanie i wdrażanie zapisów planu musi uwzględniać zasadę utrzymania trwałości wszystkich zasobów leśnych, bazującą na rozumieniu i właściwym dokumentowaniu lokalnej ekologii lasu,
- prace leśne muszą mieć pozytywny i trwały wpływ na lokalne społeczności.

Niezbędne jest również powiększenie terenów leśnych, w tym zalesianie gruntów nieprzydatnych lub mało przydatnych do produkcji rolnej.

Zadania krótkoterminowe:

- ochrona istniejących kompleksów leśnych,
- racjonalna gospodarka leśna zgodna ze standardami FSC (Forest Stewardship Council).

Zadania długoterminowe:

- określenie terenów do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- wzrost lesistości,
- zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo.

Identyfikacja i ochrona pozostałych obszarów cennych przyrodniczo

Wszechstronne poznanie zasobów przyrodniczych gminy oraz dokonanie ich oceny możliwe jest poprzez przeprowadzenie waloryzacji przyrodniczej, której zasadniczym elementem jest inwentaryzacja zasobów przyrody ożywionej i nieożywionej. Procedura ta jest nieodzownym instrumentem w procesie prawidłowego sporządzania wszelkich dokumentów obejmujących zagospodarowanie przestrzenne oraz prowadzenia racjonalnej gospodarki. W wyniku dokonanej oceny zostaną wytypowane cenne w skali lokalnej obszary, które należałoby objąć indywidualną formą ochrony.

Wszystkie ciek i zbiorniki wodne, a także inne ekosystemy o charakterze zdeterminowanym przez wodę (źródlika, torfowiska, lasy łęgowe, łąki zalewowe, szuwały) to obiekty pełniące ważne role przyrodnicze m. in. jako ostoje bioróżnorodności, czy ciągi migracyjne. Dodatkowym argumentem przemawiającym za ochroną tego typu ekosystemów jest ich wrażliwość na zmiany zachodzące w ich sąsiedztwie, szczególnie naruszanie stosunków hydrologicznych.

Wzbogacenie systemu przyrodniczego gminy można również osiągnąć poprzez rozbudowę istniejących terenów zieleni urządzonej, które zapewniają ciągłość systemu przyrodniczego.

Zadania krótkoterminowe:

- sporządzenie dokumentacji w zakresie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy.

Zadania długoterminowe:

- ochrona zieleni dolin rzecznych, terenów torfowiskowych i zabagnionych,
- ochrona i rozwój terenów zieleni urządzonej.

Zachowanie bioróżnorodności obszarów rolniczych

Obszary rolnicze bogate są w siedliska o charakterze półnaturalnym, które posiadają rodzimy skład gatunkowy, utrzymujący się dzięki ekstensywnej działalności człowieka. Miejsca te często stanowią ostoje dzikiej przyrody. Istotnym elementem krajobrazu rolniczego są również użytki przyrodnicze takie, jak np.: oczka wodne, zadrzewienia śródpolne, torfowiska, miedze i inne tereny nierolne.

Ich utrzymanie uzależnione jest od stosowania metod gospodarki rolniczej przyjaznych środowisku, które umożliwiają racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody i ograniczenie negatywnego wpływu rolnictwa na środowisko. Do elementarnych zasad takiego gospodarowania należy właściwy dobór roślin do uprawy i dostosowanie poziomu nawożenia do typu siedliska. Specyfiką rolnictwa zrównoważonego jest wielokierunkowość produkcji rolniczej, która sprzyja różnicowaniu się struktury krajobrazu obszarów wiejskich i zachowaniu różnorodności biologicznej.

Jednym z najważniejszych instrumentów polityki zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich są tzw. programy rolnośrodowiskowe. Ich celem jest ochrona i kształtowanie środowiska na obszarach rolnych oraz łagodzenie negatywnych skutków środowiskowych gospodarki rolnej.

Zadania krótkoterminowe:

- rozwijanie i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej, zieleni łąkowej wzdłuż rzek,
- wdrożenie programów rolnośrodowiskowych zwłaszcza na obszarach objętych siecią Natura 2000.

Zadania długoterminowe:

- zachowanie agro-ekosystemów o wysokich walorach przyrodniczych,
- zachowanie ostoi różnorodności biologicznej w postaci śródpolnych zadrzewień, kęp oraz oczek wodnych stałych i okresowych.

Optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych:

Walory przyrodniczo-kulturowe gminy stwarzają szansę rozwoju na jej terenie turystyki. Rozwój tzw. „miękkiej” turystyki może odgrywać bardzo istotną rolę w kształtowaniu proekologicznych struktur gospodarczych w gminie oraz sprzyjać rozwojowi innych dziedzin życia społeczno-gospodarczego. Gmina posiada warunki sprzyjające do rozwoju agroturystyki.

Zadania krótkoterminowe:

- promocja turystyki kwalifikowanej („eko-turystyki”).

Zadania długoterminowe:

- budowa ścieżek edukacji ekologicznej,
- rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu.

4.3.5. Gospodarka odpadami

Cel systemowy:

Minimalizacja ilości powstających odpadów. Doskonalenie systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Kierunki działań dla celu w zakresie gospodarki odpadami, jak i harmonogram realizacji przedsięwzięć w tym zakresie, zostały szczegółowo omówione w „Planie Gospodarki Odpadami dla gminy Koniecpol”, który stanowi integralną część Programu ochrony środowiska.

4.3.6. Krajobraz

Cel systemowy:

Ochrona walorów krajobrazowych gminy

Kierunki działań:

Kształtowanie harmonijnego krajobrazu i ładu przestrzennego

Krajobraz jest obszarem ziemi obejmującym wszystkie komponenty środowiska przyrodniczego wzajemnie od siebie zależne, będące wynikiem swobodnego działania sił przyrody i człowieka. Krajobraz stanowi ogół cech wyróżniających dany teren. Ważne jest zatem właściwe kształtowanie ładu przestrzennego na terenach zabudowanych, a także zwrócenie uwagi na oddziaływanie nowych inwestycji na krajobraz.

Zadania krótkoterminowe:

- rewitalizacja rynku w Koniecpolu.

Zadania krótkoterminowe:

- kształtowanie polityki ładu przestrzennego.

4.3.7. Edukacja

Cel systemowy:

Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Kierunek działań:

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Niezbędnym warunkiem realizacji celów w zakresie ochrony i poprawy jakości środowiska oraz racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jest dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej. Dlatego konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: dzieci oraz osób dorosłych i różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przedsiębiorców). Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe. System kształcenia uczniów powinien być nastawiony na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania

środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej oraz zwrócenie uwagi na najistotniejsze w gminie problemy związane z ochroną środowiska.

Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na jego stan. Edukacja społeczeństwa powinna pomóc w ukształtowaniu właściwego stosunku do otaczającego środowiska naturalnego, doprowadzić do jego większego poszanowania i zachęcić do wprowadzania zdrowego trybu życia.

Należy również podjąć działania na rzecz sprawnego pozyskiwania i dystrybucji informacji o środowisku poprzez tworzenie rejestrów informacji środowiskowych. Udostępnianie informacji będzie pomocne przy stymulowaniu proekologicznych zachowań społeczności gminnej.

Zadania krótkoterminowe:

- wprowadzenie programów edukacji ekologicznej i organizowanie konkursów o tematyce ekologicznej w szkołach,
- promocja i wspieranie przedsięwzięć proekologicznych poprzez stworzenie atrakcyjnego systemu zachęt i nagród finansowych,
- stworzenie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Zadania długoterminowe:

- edukacja ekologiczna rolników w zakresie programów rolnośrodowiskowych, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki,
- szkolenie zawodowe nauczycieli, pracowników administracji samorządowej w zakresie ochrony środowiska,
- promocja walorów środowiskowych gminy.

5. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ NA LATA 2004-2008

5.1. Wprowadzenie

W formułowaniu harmonogramu, tj. listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 –2008, uwzględniono kryteria wyboru przedstawione w poprzednim rozdziale. Cele ekologiczne do 2014 roku i kierunki działań przedstawione w rozdziale 4, są bazą dla konkretnych przedsięwzięć (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych). W formułowaniu listy przedsięwzięć uwzględniono również niektóre przedsięwzięcia zgłaszane do realizacji w najbliższych czterech latach przez gminę.

Poszczególne przedsięwzięcia zostały przedstawione w tabelach, gdzie przyporządkowano je konkretnym kierunkom działań, wyszczególnionym w ramach każdego celu ekologicznego do 2014 roku (rozdz.4), podano szacunkowe koszty ich realizacji, źródła finansowania oraz instytucje odpowiedzialne i włączone w ich realizację.

Należy podkreślić, że zaproponowana lista przedsięwzięć nie zamyka możliwości realizowania innych, charakteryzujących się mniejszą skalą.

5.2. Harmonogram

Proponowane do realizacji w latach 2004 – 2008 przedsięwzięcia ujęto w następujących tabelach:

Powietrze atmosferyczne	–	Tabela 5.1
Zasoby wodne	–	Tabela 5.2
Powierzchnia terenu i środowisko glebowe	–	Tabela 5.3
Zasoby przyrody	–	Tabela 5.4
Edukacja ekologiczna	–	Tabela 5.5

W tabelach zastosowano następujące oznaczenia:

- literowe w kolumnie „Zadania”:
 - (W) – zadania własne gminy
 - (K) – zadania koordynowane przez gminę
- kolory w kolumnie „Szacunkowe koszty”:
 - 1000 – koszt całkowity
 - 1000 – w tym: koszt poniesiony przez gminę
- kolory w wierszach zadań:

zadania inwestycyjne
zadania pozainwestycyjne

Tabela 5.1. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Powietrze atmosferyczne"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym										
Ograniczenie niskiej emisji	program wymiany kotłów węglowych na kotły wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (K)	mieszkańcy, gmina	zadanie ciągłe	-	10,00	10,00	10,00	10,00	środki własne mieszkańców; Wojewódzki i Powiatowy FOŚiGW; możliwość dofinansowania 20% wielkości inwestycji z Gminnego FOŚiGW - roczna pula 10 tys. zł	liczba gospodarstw domowych, które wymieniły kotły węglowe
	wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii poprzez ich popularyzację i wsparcie finansowe (K)	gmina	zadanie ciągłe	-	10,00	10,00	10,00	10,00	możliwość dofinansowania inwestycji z Gminnego FOŚiGW - roczna pula 10 tys. zł; powiatowy, wojewódzki FOŚiGW	% energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych
	termoizolacja (ocieplenie, wymiana okien) budynków szkół: SP nr1, SP nr2 w Koniecpolu, SP w Rudnikach (W)	gmina	2004 - 2008			660,00			gmina, kredyt termomodernizacyjny, fundusze celowe	liczba wymienionych okien, liczba ocieplonych budynków
	Przebudowa kotłowni przy SP nr1w Koniecpolu (W)	gmina	2004 - 2008			200,00			gmina, kredyt termomodernizacyjny, fundusze celowe	zmiana nośnika wykorzystywanej energii, redukcja emisji zanieczyszczeń
	przebudowa ogrzewania w budynku OKSIR w Koniecpolu (W)	gmina	2004 - 2008			200,00			gmina, kredyt termomodernizacyjny, fundusze celowe	zmiana nośnika wykorzystywanej energii, redukcja emisji zanieczyszczeń
	edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych (K)	gmina; jednostki oświatowe	2004 - 2008	0,25	0,50	0,50	0,50	0,50	środki własne gminy; Gminny FOŚiGW	liczba odbytych szkoleń

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego	rejestr obszarów, na których występuje przekroczenie norm poziomu hałasu pochodzącego z węzłów komunikacyjnych i głównych szlaków komunikacyjnych i jego aktualizacja (K)	gmina WIOS	2005 - 2008	-	wkład rzeczowy Zarządu Dróg				środki własne Zarządu Dróg	istnienie aktualnego rejestru obszarów z przekroczonymi normami
	przebudowa ulicy Kościuszki, części ulicy Mickiewicza (zastosowanie ograniczeń uspokajających ruch) (K)	Urząd Marszałkowski	2004 - 2005	2 207,00		-	-	-	środki Urzędu Marszałkowskiego	długość przebudowanej drogi
	przebudowa i budowa dróg gminnych (W)	gmina	2004-2005	b.d.					środki własne gminy; fundusze celowe	długość przebudowanych dróg
	budowa infrastruktury rowerowej: oznakowanie tras rowerowych, budowa parkingów dla rowerów (W)	gmina	2006 - 2008	-	-	5,00	5,00	5,00	Gminny i Powiatowy FOŚiGW	długość oznakowanych tras rowerowych; liczba stojaków na rowery
Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym	sporządzenie rejestru terenów zagrożonych niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym oraz jego aktualizacja (K)	gmina; Zakład Energetyczny	2007 - 2008	-	-	-	wkład rzeczowy ZE, gminy	środki własne gminy i Zakładu Energetycznego	istnienie aktualnego rejestru źródeł promieniowania elektromagnetycznego	

Tabela 5.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Zasoby wodne"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.										
Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych	rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy (W)	gmina	2004 - 2008	3 712,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	% skanalizowania gminy
	rozbudowa sieci kanalizacji burzowej na terenie gminy (W)	gmina	2005 - 2008	1 435,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	długość sieci kanalizacji burzowej
	program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej (K)	gmina, mieszkańcy	2005-2008	–	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne mieszkańców; Wojewódzki i Powiatowy FOŚiGW, fundusze celowe	liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków
	budowa lokalnych oczyszczalni ścieków (W)	gmina	2004 - 2008	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	liczba wybudowanych lokalnych oczyszczalni ścieków
	stały monitoring odcieków ze składowiska oraz wód powierzchniowych i podziemnych na terenach przyległych do składowiska (K)	ZUK w Koniecpolu	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy ZUK w Koniecpolu					środki własne ZUK w Koniecpolu	ilość wykonanych badań; publikacja i udostępnienie wyników badań
	edukacja rolników nt. racjonalnego stosowania nawozów naturalnych i sztucznych (K)	gmina, ODR	2005 - 2008	–	0,30	0,30	0,30	0,30	środki własne ODR, gminy	ilość przeprowadzonych szkoleń
Rozpoznanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wód	rejestr przydomowych oczyszczalni ścieków (W)	gmina	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy gminy					środki własne gminy	istnienie aktualnego rejestru
	rejestr zbiorników bezodpływowych (szamb) (W)	gmina	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy gminy					środki własne gminy	istnienie aktualnego rejestru
	lokalizacja i rejestr nielegalnych zrzutów ścieków oraz jego aktualizacja (K)	gmina WIOŚ	2004 - 2008	wkład rzeczowy gminy, WIOŚ					środki własne gminy; środki własne WIOŚ	istnienie aktualnego rejestru

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi	ochrona istniejących oczek śródpolnych (K)	gmina; właściciele gruntów rolnych	zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	środki własne właścicieli gruntów; Gminny FOŚiGW	liczba zachowanych oczek śródpolnych i ich dobry stan
	budowa wodociągu Radoszewnica (W)	gmina	2004	400,00	-	-	-	-	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	% zwodociągowania gminy
	budowa wodociągu Rudniki, Kuźnica, Grodzisko, Dąbrowa, Zaróg, Rudniki-Kolonia, Piaski, Pękowiec, Załęże Wólka (W)	gmina	2005 - 2006	-	b.d.	b.d.	-	-	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	% zwodociągowania gminy
	budowa wodociągu Stary Koniecpol, Luborcza, Ludwinów, Błonie, Zagarcie (W)	gmina	2005-2006	-	b.d.	b.d.	-	-	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	% zwodociągowania gminy
	budowa studni głębinowej w Rudnikach (W)	gmina	2004	150,00	-	-	-	-	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych
	budowa studni głębinowej nr 5 "INCO", ul. Szkolna (W)	gmina	2005	-	150,00	-	-	-	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych
	rozbudowa i przebudowa ujęcia Łabędź (W)	gmina	2005 - 2006	-	150,00	-	-	-	środki własne gminy 25%, fundusze strukturalne 75%	zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych
	wyłączenie z zainwestowania terenów, na których występuje zagrożenie powodzią (W)	gmina	2005-2008	-	-	-	-	-	środki własne gminy	naniesiona strefa zagrożenia powodziowego w planie zagospodarowania przestrzennego gminy

Tabela 5.3. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Powierzchnia terenu i środowisko glebowe"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Ochrona środowiska glebowego. Ochrona zasobów mineralnych i zminimalizowanie skutków eksploatacji.										
Zapobieganie degradacji gleb	upowszechnianie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej wśród rolników (K)	gmina ODR	2004 - 2006	0,50	1,00	1,00	-	-	środki własne gminy i ODR	odbycie co najmniej 2 szkoleń w ciągu roku; liczba rozprawdzonych kodeksów
	podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw (K)	gmina ODR OSP	2004 - 2006	0,25	0,50	0,50	-	-	środki własne gminy, ODR i OSP	odbycie co najmniej 1 spotkania edukacyjnego w ciągu roku; liczba rozprawdzonych ulotek informacyjnych
	wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego (K)	gmina ODR	2005 - 2008	-	1,00	1,00	1,00	1,00	środki własne gminy, ODR	liczba odbytych szkoleń; liczba przeszkolonych rolników; liczba rozprawdzonych ulotek informacyjnych
Zapobieganie degradacji zasobów złóż mineralnych	rozpoznanie nielegalnego wydobycia kopalin (W)	gmina	2005	-	0,30	-	-	-	środki własne gminy	istnienie rejestru miejsc nielegalnego wydobycia kopalin
	likwidacja nielegalnego składowania odpadów komunalnych w wyrobiskach poeksploatacyjnych (W)	gmina	2006 - 2007	-	-	ok. 40 zł/m ²	-	-	środki własne gminy, Powiatowy i Gminny FOŚiGW	% zlikwidowanych "dzikich" wysypisk

Tabela 5.4. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie "Zasoby przyrody"

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Zachowanie i ochrona bioróżnorodności. Rozwój systemów ochrony przyrody.										
Doskonalenie systemu obszarów chronionych	utrzymywanie istniejących form ochrony przyrody (K)	Wojewódzki Konserwator Przyrody	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy wojewody					budżet wojewody	% powierzchni gminy obszarów chronionych
	wdrożenie sieci NATURA 2000 (K)	Ministerstwo Środowiska	b.d.	wkład rzeczowy MŚ, wojewody					budżet państwa, środki UE	% powierzchni gminy objęty siecią NATURA 2000
Ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów	ochrona istniejących kompleksów leśnych (K)	Nadleśnictwo Koniecpol	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Nadleśnictwa Koniecpol					środki własne Nadleśnictwa Koniecpol, Fundusz Leśny	stan kompleksów leśnych
	racjonalna gospodarka leśna (K)	Nadleśnictwo Koniecpol	zadanie ciągłe	wkład rzeczowy Nadleśnictwa Koniecpol					środki własne Nadleśnictwa Koniecpol	struktura gatunkowa i wiekowa drzewostanu
Identyfikacja i ochrona pozostałych obszarów cennych przyrodniczo (W)	sporządzenie dokumentacji w zakresie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy	gmina	2007	-	-	-	30,00	-	środki własne gminy; Gminny FOŚiGW	istnienie dokumentacji w zakresie inwentaryzacji i waloryzacji
Zachowanie bioróżnorodności obszarów rolniczych	upowszechnianie programów rolnośrodowiskowych zwłaszcza na obszarach objętych siecią Natura 2000 (K)	gmina, ODR	2004 - 2008	0,25	0,50	0,50	0,50	0,50	środki własne gminy i ODR	liczba przeprowadzonych szkoleń; liczba gospodarstw, które wdrożyły programy rolnośrodowiskowe
	rozwijanie i tworzenie nowych pasów zieleni śródpolnej (K)	gmina; właściciele gruntów rolnych	2005 - 2007	-	1,00	1,00	1,00	-	środki własne właścicieli gruntów; Gminny FOŚiGW; FOGR	powierzchnia nasadzeń śródpolnych
Optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych (W)	promocja turystyki kwalifikowanej („eko-turystyki”)	gmina	2005 - 2008	-	0,25	0,25	0,25	0,25	środki własne gminy; gminny FOŚiGW	liczba przeprowadzonych akcji promocyjnych, szkoleń, wydanych ulotek

Tabela 5.5. Harmonogram realizacji przedsięwzięć na lata 2004-2008 w zakresie „Krajobraz” i ”Edukacja ekologiczna”

Kierunki działań	Zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Źródła finansowania	Wskaźniki monitorowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
Krajobraz										
Kształtowanie harmonijnego krajobrazu i ład przestrzennego	rewitalizacja rynku w Koniecpolu (W)	gmina	2005 - 2008	-	1 500,00				środki własne gminy, fundusze strukturalne	przebudowa i renowacja rynku w Koniecpolu
Edukacja ekologiczna społeczeństwa										
Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa	wprowadzenie programów edukacji ekologicznej i organizowanie konkursów o tematyce ekologicznej w szkołach (W)	gmina; jednostki oświatowe	zadanie ciągłe	2,00	4,00	5,00	5,00	5,00	Wojewódzki, Powiatowy i Gminny FOŚiGW	istnienie programu edukacji ekologicznej; liczba konkursów szkolnych o tematyce ekologicznej organizowanych w ciągu roku
	promocja i wspieranie przedsięwzięć proekologicznych poprzez stworzenie atrakcyjnego systemu zachęt i nagród finansowych (W)	gmina	zadanie ciągłe	-	5,00	5,00	5,00	5,00	środki własne gminy; Wojewódzki, Powiatowy, Gminny FOŚiGW	liczba podmiotów, które skorzystały z systemu
	stworzenie i rozwijanie powszechnego dostępu do informacji o środowisku (W)	gmina	zadanie ciągłe	0,30	2,00	1,00	1,00	1,00	środki własne gminy	istnienie systemu dostępu do informacji o środowisku

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. Wprowadzenie

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. System ten powinien składać się z następujących elementów:

- zasady realizacji Programu,
- instrumenty zarządzania,
- monitoring,
- struktura zarządzania Programem,
- sprawozdawczość z realizacji Programu,
- harmonogram realizacji,
- działania w zakresie zarządzania.

Zarządzanie Programem odbywać się powinno z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

6.2. Uczestnicy wdrażania Programu

Podstawową zasadą realizacji Programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia Programu i ich uczestnictwa w nim. Można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w Programie z uwagi na pełnioną przez nie rolę. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu szerokiego grona uczestników zapewnia jego akceptację i równomierne obciążenie poszczególnych partnerów w postaci środków i obowiązków.

Bezpośrednim realizatorem programu będą podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również samorząd gminy jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo gminy.

6.3. Instrumenty realizacji Programu

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

6.3.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

6.3.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

6.3.3. Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów społecznych wyróżnić należy współdziałanie. Uzgodnienia instytucjonalne i konsultacje społeczne są ważnym elementem skutecznego zarządzania realizującego zasady zrównoważonego rozwoju. Narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, to tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem.

W pierwszym przypadku narzędziami są:

- kształcenie profesjonalne i systemy szkoleń,
- interdyscyplinarny model pracy,

- współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.

W drugim:

- udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych,
- prowadzenie kampanii edukacyjnych.

Narzędziami dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych są:

- środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
- strategie i plany działań,
- systemy zarządzania środowiskiem,
- ocena wpływu na środowisko,
- ocena strategii środowiskowych.

Narzędziami włączającymi mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju są:

- opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
- regulacje cenowe,
- regulacje użytkowania,
- ocena inwestycji,
- środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
- kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.

Narzędziami dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków rozwoju zrównoważonego są:

- wskaźniki równowagi środowiskowej,
- ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
- monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów ochrony środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W społeczeństwie zaczyna istnieć coraz większa potrzeba posiadania takiej wiedzy. W ciągu ostatnich dziesięciu lat obserwuje się znaczny rozwój edukacji ekologicznej. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Szkolenia powinny być organizowane w szczególności dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- członków organizacji pozarządowych,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.,
- właścicieli i pracowników gospodarstw rolnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

6.3.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony

środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dot. rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska, itd.).

6.4. Monitoring środowiska

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska - czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu – poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Jest również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Dostarcza on informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Sieci krajowe i regionalne koordynowane są przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zaś sieci lokalne przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w uzgodnieniu z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Skoordynowanie działań pozwala na szerokie i wszechstronne wykorzystanie wyników badań.

Głównym zadaniem sieci krajowych jest śledzenie w skali kraju trendów poszczególnych wskaźników jakości środowiska dla potrzeby realizacji polityki ekologicznej państwa. W ramach sieci krajowych realizowane są również badania wynikające z zobowiązań międzynarodowych. Dane są gromadzone i przetwarzane na poziomie centralnym. Krajowe bazy danych zlokalizowane są w instytutach naukowo-badawczych sprawujących nadzór merytoryczny nad poszczególnymi podsystemami.

Sieci regionalne podzielone na międzywojewódzkie i wojewódzkie mają za zadanie udokumentowanie zmian zachodzących w środowisku w regionie czy województwie. Programy badań są specyficzne dla regionu tzn. ściśle powiązane z geograficzną, gospodarczą i ekologiczną charakterystyką danego obszaru. W praktyce inicjatywę odnośnie organizacji systemów regionalnych podejmują wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska. Ujęcie w programie istotnych problemów ekologicznych osiągane jest poprzez uzgadnianie programów z wojewodami.

Sieci lokalne funkcjonują w celu śledzenia i kontrolowania wpływu najbardziej szkodliwych źródeł punktowych lub obszarowych na lokalny poziom zanieczyszczeń. Tworzone są przez organy administracji państwowej, gminy oraz podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko. Koordynacyjna rola WIOŚ realizowana jest poprzez uzgadnianie programów pomiarowych realizowanych w sieci lokalnej, jak również weryfikację uzyskanych danych pomiarowych. Natomiast decyzje obligujące podmioty gospodarcze do realizacji badań środowiska, na które mają znaczący wpływ wydawane są przez władze samorządowe.

W gminie Koniecpol monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa śląskiego i prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. W okresie wdrażania Programu, dane uzyskiwane z monitoringu jakości środowiska będą pomocne przy aktualizacji Programu ochrony środowiska.

6.5. Kontrola, monitoring i zarządzanie Programem

6.5.1. Kontrola i monitoring Programu

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska winien obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;

- analizę przyczyn rozbieżności.

Koordinator wdrażania Programu będzie oceniać co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2004-2006 na bieżąco będzie monitorowany postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a pod koniec 2006 roku nastąpi ocena rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie i analizą przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego Programu, w którym zostaną zdefiniowane cele i zadania na lata 2008-2018, z uszczegółowieniem działań na lata 2008-2012. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni uaktualnienie strategii krótkoterminowej czteroletniej i polityki długoterminowej dziesięcioletniej.

6.5.2. Wdrażanie i zarządzanie Programem

Program Ochrony Środowiska dla gminy Koniecpol wychodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Gminy.

Efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska.

Za realizację programu odpowiedzialne są władze gminy, które powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Taką rolę, w imieniu Wójta, powinien pełnić referat odpowiedzialny za ochronę środowiska (osoba odpowiedzialna za ochronę środowiska). Koordynator będzie współpracował ściśle z Zarządem Gminy i Radą Gminy, przedstawiając okresowe sprawozdania z realizacji programu.

Program będzie wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: poszczególne wydziały i referaty Urzędu Gminy, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, Zakład Gospodarki Komunalnej, instytucje kontrolujące (WIOŚ w Kielcach, WSSE w Kielcach, Powiatowa SSE w Kielcach), rolnicy, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, nauczyciele i inne. Wszystkie jednostki będą musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów powinien być informowany o postępach we wdrażaniu Programu. W celu usprawnienia tych działań zaleca się opracować szczegółowy harmonogram spotkań partnerów uczestniczących we wdrażaniu Programu.

Bardzo ważna jest również współpraca z sąsiednimi gminami, bowiem zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązań tych problemów w oparciu o współpracę z sąsiednimi gminami, np. w zakresie gospodarki odpadami. Współpraca taka, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska może przynieść także korzyści ekonomiczne.

6.5.3. Harmonogram wdrażania Programu

W Tabeli 6.1. określono harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Koniecpol.

Tabela 6.1. Harmonogram wdrażania „Programu Ochrony środowiska dla gminy Koniecpol”

Zadania	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Program Ochrony Środowiska dla gminy Koniecpol											
Cele długoterminowe na 10 lat	do 2014				do 2018				do 2022		
Cele krótkoterminowe na 4 lata	2005-2008		2007-2010		2009-2012		2011-2014		2013-2016		2015-2018
Monitoring											
Monitoring stanu środowiska											
Monitoring polityki środowiskowej											
Mierniki efektywności Programu											
Ocena realizacji celów krótkoterminowych											
Raport z realizacji Programu											
Weryfikacja Programu											

6.6. Mierniki realizacji Programu

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego (Tabela 6.2.).

Tabela 6.2. Mierniki realizacji Programu Ochrony Środowiska

Cel	Mierniki
1	2
Powietrze atmosferyczne. Hałas. Promieniowanie elektromagnetyczne. Cel Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym	- poziom zanieczyszczenia powietrza - poziom redukcji emisji gazów cieplarnianych i gazów niszczących warstwę ozonową - % energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych - poziom hałasu - udział terenów szczególnie zagrożonych emisją hałasu komunikacyjnego - liczba pasażerów korzystających z komunikacji zbiorowej
Zasoby wodne Cel Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia	- jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych - jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib) - udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych - udział ścieków przemysłowych nieoczyszczonych - udział ścieków oczyszczanych biologicznie - stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej - udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej - udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej - zużycie wody do celów bytowych na osobę - zużycie wody przez zakłady przemysłowe - pojemność użyteczna zbiorników retencyjnych
Powierzchnia terenu i środowisko glebowe Cel Ochrona środowiska glebowego. Ochrona zasobów mineralnych i zminimalizowanie skutków eksploatacji.	- wskaźniki degradacji gleb - % powierzchni zalesionej - % powierzchni zadrzewień śródpolnych - wielkość powierzchni zdegradowanej - wielkość powierzchni zrehabilitowanej i przywróconej do stanu właściwego - liczba nowopowstałych gospodarstw ekologicznych

1	2
Zasoby przyrodnicze Cel Zachowanie i ochrona bioróżnorodności. Rozwój systemów ochrony przyrody.	- procent powierzchni obszarów prawnie chronionych - wskaźnik lesistości - powierzchnia nowych zalesień - struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanu - presja ruchu turystycznego na obszarach chronionych (ilość turystów/ha) - liczba wdrożonych programów rolno-środowiskowych
Gospodarka odpadami Cel Minimalizacja ilości powstających odpadów. Doskonalenie systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.	- ilość wytwarzanych odpadów komunalnych/mieszkańca/rok - liczba miejscowości stosujących segregację odpadów - liczba zakładów, które złożyły informację o wytwarzanych odpadach - ilość odpadów wykorzystanych gospodarczo w zakładach - procent odpadów komunalnych składowanych - procent odpadów przemysłowych składowanych - liczba składowisk odpadów nie odpowiadających standardom technicznym
Edukacja Cel Edukacja ekologiczna społeczeństwa	- % wzrost świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży - % wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa dorosłego

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu powinny być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności,
- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska,
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych, poprawę jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej,
- poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych),
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim hałasu komunikacyjnego,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,
- ograniczenie degradacji gleb, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania

- się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury;
- wzrost lesistości, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów,
 - zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym,
- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli,
- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,
- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

6.7. Ocena i weryfikacja Programu. Sprawozdawczość

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska winna być realizowana:

- co 4 lata ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników,
- co 2 lata ocena realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa,
- ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwić dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen realizacji celów i zadań ochrony środowiska oraz na podstawie Ustawy Prawo Ochrony Środowiska będą sporządzane 2 rodzaje raportów:

- raporty Rady Ministrów z realizacji polityki ekologicznej państwa przedkładane Sejmowi, sporządzane co 4 lata, na szczeblu ponadpowiatowym;
- raporty zarządów województwa, powiatu i gminy, z realizacji Programów Ochrony Środowiska przedkładane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu i radzie gminy co 2 lata.

Do niniejszego Programu Ochrony Środowiska tyczy się obowiązek oceny wdrażania Programu poprzez opracowanie raportu przez Organ Wykonawczy Gminy Koniecpol, który powinien być przedkładany Radzie Gminy Koniecpol w cyklu dwuletnim.

6.8. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i realizacji Programu

Duże znaczenie dla możliwości upowszechniania informacji o stanie środowiska i realizacji Programu daje nowelizowane ustawodawstwo stwarzające powszechny

dostęp do informacji o środowisku i procedury udziału społeczeństwa w zarządzaniu środowiskiem (Ustawa Prawo Ochrony Środowiska).

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest poprzez:

- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego,
- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje służb państwowych: Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną,
- programy i plany strategiczne, opracowania jednostek samorządu terytorialnego,
- prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej,
- programy telewizyjne i radiowe,
- publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych,
- publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe,
- targi i giełdy ekologiczne,
- akcje i kampanie edukacyjne i promocyjne,
- internet.

7. ASPEKTY EKONOMICZNE WDRAŻANIA PROGRAMU

7.1. Koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 – 2008

Oszacowanie kosztów wdrażania programu podaje się zwykle w ujęciu cztero- lub pięcioletnim, tj. odpowiadającym okresowi realizacji celów krótkoterminowych. Szacunek kosztów w perspektywie do 2014 roku byłby obciążony zbyt dużym błędem i stałby się mało przydatny.

Zestawienie kosztów realizacji działań w latach 2004 - 2008 opracowano w oparciu o inwestycje, wyszczególnione w harmonogramie realizacji przedsięwzięć w rozdziale 5. Dla pewnych działań pozainwestycyjnych koszty zostały określone jako „wkład rzeczowy”. Dotyczy to przedsięwzięć, które są trudne do oszacowania, gdyż uzależnione są od bieżącego zapotrzebowania i sytuacji. Wiele działań nie inwestycyjnych będzie również realizowane w ramach codziennych obowiązków pracowników Urzędu Gminy Koniecpol, a więc bez dodatkowych kosztów. Określenie „wkład rzeczowy” tyczyć się może również udziału merytorycznego, udostępnienia zasobów, czy partycypowania w organizacji przedsięwzięcia.

7.2. Struktura finansowania

W oparciu o prognozę źródeł finansowania realizacji polityki ekologicznej państwa w latach 2002–2011 można spodziewać się, że struktura finansowania wdrażania Programu w najbliższych latach będzie kształtować się podobnie – Tabela 7.1.

Tabela 7.1. Prognozowana struktura finansowania wdrażania Programu w latach 2005-2008

Źródło finansowania	Udział (%)
Środki własne przedsiębiorstw	44
Środki jednostek samorządu terytorialnego	9
Budżet państwa	7
Fundusze ekologiczne	23
Fundusze przedakcesyjne i pomoc zagraniczna	2
Fundusz kohezji i fundusze strukturalne	15
Razem	100

7.3. Źródła finansowania inwestycji w ochronie środowiska

Wdrażanie niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 4 stopniowy system), fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny.

7.3.1. Polskie fundusze ekologiczne

7.3.1.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem istnienia funduszy ekologicznych jest zapewnienie ciągłości finansowania przedsięwzięć proekologicznych niezależnie od sytuacji ekonomiczno-finansowej budżetu państwa. Fundusze stanowią najpopularniejsze źródło dotacji i preferencyjnych pożyczek dla podmiotów podejmujących działania proekologiczne. Wynika to z ilości środków jakimi dysponują fundusze, korzystnymi warunkami udostępniania środków finansowych, uproszczonymi procedurami uzyskania wsparcia finansowego, regionalnego i lokalnego charakteru funduszy. Lokalny charakter funduszy sprawia, że różnią się one między sobą co do zasobności finansowej, priorytetów inwestycyjnych, koordynacji prac i systemu procedur.

W Polsce działają:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- 373 powiatowe fundusze ochrony środowiska,
- 2489 gminne fundusze ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa.

Narodowy fundusz ochrony środowiska przeznacza środki finansowe na przedsięwzięcia o charakterze ogólnokrajowym lub ponadregionalnym. Działania priorytetowe, którym fundusz udziela wsparcia finansowego oparte są na *Programie wykonawczym do Polityki ekologicznej państwa*, propozycjach ministra środowiska, wojewódzkich listach przedsięwzięć priorytetowych. Główne formy finansowania to dotacje i pożyczki preferencyjne.

Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska działają na podstawie Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska. Fundusze te udzielają wsparcia w formie dotacji i pożyczek preferencyjnych.

Priorytety przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu działań ekologicznych określone są w oparciu o politykę ekologiczną państwa i województwa oraz plan działalności i kryterium wyboru przedsięwzięć. Priorytety na rok następny są uchwalane do 30 listopada każdego roku. Obejmują: ochronę wód i gospodarkę wodną, ochronę powietrza, ochronę powierzchni ziemi, monitoring regionalny, ochronę przyrody i leśnictwo, edukację ekologiczną.

Charakterystyka Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach:

Dotacje

Wnioskodawca	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki samorządu terytorialnego • przedsiębiorstwa komunalne • jednostki organizacyjne prowadzące w obiektach objętych wnioskiem działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, obronności i ochrony bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, oświaty i kultury
Przedmiot udzielanej dotacji	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja ekologiczna i działania proekologiczne • regionalne systemy kontrolno-pomiarowe stanu środowiska • ochrona przyrody, w tym lasów • prace naukowo-badawcze, programy, opracowania • profilaktyka zdrowotna dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczenia środowiska, w tym promocja zdrowej żywności • zadania związane z zapobieganiem lub likwidacją nadzwyczajnych zagrożeń środowiska oraz ochroną przed powodzią • zadania związane z odkwaszaniem gleb • zadania związane z realizacją ścieżek rowerowych wybrane w drodze konkursu • cele związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną inne niż wymienione wcześniej, jeżeli zadanie jest realizowane przez jednostki organizacyjne prowadzące w obiektach objętych wnioskiem działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, obronności i ochrony bezpieczeństwa państwa, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, oświaty i kultury
Maksymalny udział w finansowaniu	<ul style="list-style-type: none"> • do 50% kosztów zadania – dla zadania inwestycyjnego • bez ograniczeń - dla zadania pozainwestycyjnego
Minimalny udział środków własnych wnioskodawcy	<ul style="list-style-type: none"> • do 50% kosztów zadania – dla zadania inwestycyjnego • bez ograniczeń - dla zadania pozainwestycyjnego
Terminy składania wniosków	Wnioski na dany rok przyjmowane są do 30 września bieżącego roku
Wymagania odnośnie składania wniosków o przyznanie dotacji	W przypadku dofinansowania zadań w formie konkursów lub prac naukowo-badawczych obowiązują terminy i tryb określony szczegółowymi zasadami
Dodatkowe wymagania	Wniosek o dofinansowanie kwotą przekraczającą 3 mln PLN poddawany jest opiniowaniu przez eksperta z danej dziedziny co do efektywności ekologicznej i ekonomicznej
Dodatkowe informacje	<ul style="list-style-type: none"> • pierwszeństwo w dofinansowaniu będą miały zadania: <ul style="list-style-type: none"> - o charakterze regionalnym, międzygminnym i gminnym, - wykonywane na terenach chronionych w rozumieniu odpowiednich przepisów prawnych - realizowane na terenach zagrożenia ekologicznego, - wybrane w drodze konkursów, których regulaminy określone zostaną przez Radę Nadzorczą
Okres dostępności środków	Rok kalendarzowy
Maksymalny okres udzielania pomocy	Na zadania pozainwestycyjne nie dłużej niż 1 rok
Maksymalna kwota udzielonej pomocy	Bez ograniczeń

Pożyczki

Pożyczkobiorca	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki samorządu terytorialnego, • przedsiębiorstwa komunalne, • podmioty gospodarcze i jednostki organizacyjne realizujące inwestycje z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej
Przedmiot pożyczki	<p>Inwestycje związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ochroną powietrza, • ograniczeniem hałasu, • ochroną wód, • gospodarką wodną, • gospodarczym wykorzystaniem odpadów, • opracowaniem i wdrożeniem nowych technik i technologii, • zagospodarowywaniem przyrodniczym zniszczonych terenów przemysłowych, z wyłączeniem rekultywacji w rozumieniu przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Procedury ubiegania się o środki	<ul style="list-style-type: none"> pożyczki ze środków finansowych Funduszu przekazywane są na cele określone w ustawie Prawo ochrony środowiska, zgodnie z priorytetami określanymi w polityce ekologicznej państwa i województwa, ujętymi w corocznie opracowywanej liście zadań priorytetowych oraz zgodne z kryteriami wyboru przedsięwzięć i planem działalności Funduszu, wnioski o środki Funduszu na następny rok przyjmowane są do 30 września bieżącego roku, rozpatrywaniu podlegają tylko kompletne wnioski, przygotowane w oparciu o wzory Funduszu, wniosek o dofinansowanie kwotą przekraczającą 3 mln PLN poddawany jest opiniowaniu przez eksperta z danej dziedziny co do efektywności ekologicznej i ekonomicznej
Waluta pożyczki	PLN
Okres udzielania pożyczki	Zakończenie spłaty pożyczki następuje w terminie do 6 lat od chwili zakończenia zadania
Kwota pożyczki na projekt	Nie określona
Minimalny udział środków własnych pożyczkobiorcy	<ul style="list-style-type: none"> 50% w szczególnych przypadkach 30%
Maksymalna liczba transz pożyczki	Do negocjacji
Oprocentowanie (z wyszczególnieniem zadłużenia przeterminowanego, prowizji)	<ul style="list-style-type: none"> 0,15 stopy redyskonta weksli, lecz nie mniej niż 3% w stosunku rocznym od kwoty pobranej pożyczki, może być stosowana przy udzielaniu pożyczek na: <ul style="list-style-type: none"> edukację ekologiczną i propagowanie działań proekologicznych, regionalne systemy kontrolno-pomiarowe stanu środowiska, ochronę przyrody, w tym lasów, prace naukowo-badawcze, programy, opracowania i ekspertyzy, profilaktykę zdrowotną dla dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczenia środowiska, zadania związane z zapobieganiem lub likwidacją nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, ochroną przed powodzią oraz usuwanie szkód powodziowych powstałych w urządzeniach i obiektach ochrony środowiska, zadania związane z odkwaszaniem gleb 0,3 stopy redyskonta weksli, lecz nie mniej niż 6% w stosunku rocznym od kwoty pobranej pożyczki, może być stosowana przy udzielaniu pożyczek na zadania: <ul style="list-style-type: none"> ograniczające emisję pyłów i gazów ze źródeł „niskiej emisji”, związane z unieszkodliwianiem odpadów niebezpiecznych, związane z zaopatrzeniem w wodę przy równoległe realizowanych systemach kanalizacji na terenach wiejskich, obejmujące budowę, rozbudowę, modernizację oczyszczalni oraz kompleksowe systemy kanalizacji, związane z gospodarczym wykorzystaniem odpadów, związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, opracowania przez gminę planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, opracowanie systemów zarządzania środowiskiem 0,4 stopy redyskonta weksli, lecz nie mniej niż 3% w stosunku rocznym od kwoty pobranej pożyczki, może być stosowana przy udzielaniu pożyczek na: <ul style="list-style-type: none"> pozostałe zadania związane z ochroną powietrza, wód oraz gospodarką wodną, zadania związane z ochroną przed hałasem, ekologiczne zamykanie składowisk odpadów oraz pozostałe zadania związane z systemową gospodarką odpadami 0,5 stopy redyskonta weksli, lecz nie mniej niż 10% w stosunku rocznym od kwoty pobranej pożyczki, może być stosowana przy udzielaniu pożyczek na: <ul style="list-style-type: none"> uruchomienie i rozwój produkcji urządzeń i wyrobów o zmniejszonej uciążliwości dla środowiska oraz aparatury kontrolno-pomiarowej służącej ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wdrażania nowoczesnych technologii i technik oraz technologii „czystszej produkcji”, zadania związane z oszczędnością energii cieplnej, w tym poprzez docieplenie przegród zewnętrznych, budowę składowisk odpadów, inne 0,7 stopy redyskonta weksli, lecz nie mniej niż 14% w stosunku

	<p>rocznym od kwoty pobranej pożyczki, może być stosowana jest w przypadku dodatkowego przyznania środków, związanego ze wzrostem kosztów inwestycji oraz od kwoty pobranej pożyczki przekraczającej 50% nakładów inwestycyjnych zadania,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku, gdy do danego zadania zastosowanie mają różne stopy oprocentowania, Fundusz stosuje uśrednioną stopę oprocentowania, • Fundusz może uzależnić przyznanie pożyczki od zdolności kredytowej wnioskodawcy lub właściwego zabezpieczenia spłaty
Maksymalna karencja spłaty rat	Nie później niż 1 rok od terminu zakończenia zadania
Rozkład spłaty w czasie	6 lat, w tym rok karencji
Zabezpieczenie	<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenia osobiste (weksel własny <i>in blanco</i>, poręczenie wekslowe, poręczenie wg prawa cywilnego, gwarancja bankowa, przelew (cesja) wierzytelności, pełnomocnictwo do rachunku bankowego) • zabezpieczenia rzeczowe (zastaw ogólny, zastaw rejestrowy, zastaw na prawach, przewłaszczenie na zabezpieczenie, blokada środków na rachunku bankowym, hipoteka) • rodzaj przyjętego zabezpieczenia pożyczki uzależniony jest od kondycji finansowej pożyczkobiorcy; w celu dywersyfikacji ryzyka Fundusz może przyjąć od pożyczkobiorcy łącznie różne formy zabezpieczenia; wartość zabezpieczenia musi gwarantować spłatę przyznanej kwoty pożyczki powiększoną o odsetki i inne koszty
Wymagane procedury zakupów	Zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych
Informacje dodatkowe	<ul style="list-style-type: none"> • można umorzyć do 35% udzielonej pożyczki, • w szczególnych przypadkach można umorzyć do 80% udzielonej pożyczki, • wniosek o umorzenie można złożyć po spłaceniu 50% pożyczki lub 20% w przypadku 80% umorzenia, • warunki umorzenia: <ul style="list-style-type: none"> - zadanie objęte umową zostało zrealizowane w całości w terminie w niej określonym, - został osiągnięty efekt rzeczowy i ekologiczny zadania, zgodnie z umową i w terminie w niej określonym

Inne

Rodzaj udzielanej pomocy	<ul style="list-style-type: none"> • umowy z bankami i innymi organizacjami o wspólnym finansowaniu zadań, • dopłaty do odsetek od kredytów udzielanych przez banki na podstawie umów zawartych z Funduszem, • linie kredytowe obsługiwane przez banki komercyjne, • udział w spółkach, które rozwiązują problemy z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej
Informacje dodatkowe	Zasady, tryb i zakres finansowania reguluj odrębne zasady, regulaminy i umowy

Wraz z wprowadzeniem reformy administracyjnej powstały powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W pierwszym roku funkcjonowania fundusze te zanotowały wykorzystanie jedynie 38% dostępnych środków. Ze środków funduszy finansowane są przedsięwzięcia o charakterze lokalnym, których nie może realizować gmina. Do takich projektów należą również kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów.

Fundusz ma charakter działu celowego w budżecie powiatu. Źródła dochodów powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

- Wpływy z opłat i kar ekologicznych
- Wpływy z przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- Dobrowolne wpłaty zakładów pracy
- Dobrowolne wpłaty, zapisy i darowizny osób fizycznych i prawnych
- Świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji

Gminne fundusze ochrony środowiska nie posiadają osobowości prawnej, w związku z tym nie mogą udzielać pożyczek. Dysponentem środków finansowych tych funduszy jest Organ Wykonawczy Gminy.

Źródła dochodów gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej:

- Środki z opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów (100%)

- Wpływów z opłat i kar za składowanie odpadów (50%)
- Wpływów z opłat za pozostałe gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych, a także wpływy z kar za naruszanie warunków korzystania ze środowiska (20%)

Z gminnych funduszy finansowane są inwestycje o charakterze lokalnym, realizowane na terenie danej gminy. Zasady przyznawania środków z funduszu ustala Organ Wykonawczy Gminy.

Jednak w większości gmin przychody gminnych funduszy są niewielkie za wyjątkiem tych gmin które posiadają na swoim terenie składowiska odpadów przemysłowych lub dużą liczbę zakładów w znaczący sposób korzystających ze środowiska.

7.3.1.2. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych udziela dofinansowania według zasad uchwalanych corocznie przez Zarząd Województwa. Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.) z funduszu mogą być dofinansowane następujące działania:

- Rekultywacje na cele rolnicze gruntów, które utraciły lub zmniejszyły wartość użytkową wskutek działalności nie ustalonych osób,
- Rolnicze zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych,
- Użyźnianie gleb o niskiej wartości produkcyjnej, ulepszanie rzeźby terenu i struktury przestrzennej gleb, usuwanie kamieni i odkrzaczanie,
- Przeciwdziałanie erozji gleb na gruntach rolnych, w tym zwrot kosztów zakupu nasion i sadzonek, utrzymania w stanie sprawności technicznej urządzeń przeciwoerozyjnych, oraz odszkodowania, o których mowa w art. 15 ust. 3,
- Budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji,
- Budowę i modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych,
- Wdrażanie i upowszechnianie wyników prac naukowo-badawczych związanych z ochroną gruntów rolnych,
- Wykonywanie badań płodów rolnych uzyskiwanych w na obszarach ograniczonego użytkowania, o których mowa w art. 16, oraz niezbędnych dokumentacji i ekspertyz z zakresu ochrony gruntów rolnych,
- Wykonywanie zastępcze obowiązków określonych w ustawie,
- Rekultywację nieużytków i użyźnianie gleb na potrzeby nowo zakładanych pracowniczych ogrodów działkowych,
- Zakup sprzętu pomiarowego i informatycznego oraz oprogramowania, niezbędnego do zakładania i aktualizowania operatów ewidencji gruntów oraz prowadzenia spraw ochrony gruntów rolnych, do wysokości 5% rocznych dochodów Funduszu.

Wnioski o dofinansowanie ze środków Funduszu składane są do Urzędu Marszałkowskiego.

7.3.1.3. Fundusz Leśny

W Lasach Państwowych tworzy się fundusz leśny stanowiący formę gospodarowania środkami na cele wskazane w ustawie o lasach. Fundusz leśny przeznaczony jest dla nadleśnictw na wyrównywanie niedoborów powstających przy realizacji zadań gospodarki leśnej. Środki funduszu leśnego mogą także być przeznaczone na: wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, w szczególności w zakresie gospodarki leśnej, badania naukowe, tworzenie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia gospodarki leśnej, sporządzanie planów urządzenia lasu, prace związane z oceną i prognozowaniem stanu lasów i zasobów leśnych, inne zadania z zakresu gospodarki leśnej w lasach.

Część środków funduszu leśnego przeznacza się na zalesianie gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Nadleśnictwa zasięgają opinii właściwych starostów w zakresie rocznego planu zalesiania gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa.

7.3.2. Fundusze Unii Europejskiej

7.3.2.1. Fundusz Spójności

Podstawowym celem Funduszu Spójności jest zminimalizowanie różnic pomiędzy krajami w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej całej Unii Europejskiej. Fundusz wspomaga słabiej rozwinięte kraje wspólnotowe, w których PKB na mieszkańca jest niższy od 90% średniego w UE. Z funduszu finansowane są duże projekty w obszarze ochrony środowiska i transportu. Przewiduje się, iż z tego funduszu na ochronę środowiska w Polsce w latach 2004-2006 będzie przeznaczonych około 2,1 mld euro.

Fundusz Spójności współfinansuje inwestycje w następujących dziedzinach:

- Gospodarka wodno-ściekowa
- Gospodarka odpadami
- Ochrona powietrza
- Rekultywacja terenów zdegradowanych
- Ochrona przeciwpowodziowa

Finansowane inwestycje powinny mieć wartość ponad 10 mln euro i mieć znaczenie ogólnokrajowe bądź transregionalne, być efektywne ekologicznie i ekonomicznie.

Przedsięwzięcia przewidziane do dofinansowania w ramach funduszu powinny być w fazie przed przetargiem i powinny posiadać wstępne studium wykonalności lub studium powinno być w trakcie opracowywania. Dofinansowywane mogą być również projekty będące kontynuacją przedsięwzięć finansowanych w ramach funduszu ISPA.

Udział środków w finansowaniu projektów może wynieść max. do 85% kosztów kwalifikowanych. Minimalny wkład własny to 15% kosztów. Wkład własny beneficjenta może pochodzić ze środków własnych lub pożyczek, kredytów, międzynarodowych instytucji finansowych.

Wstępny wniosek na dofinansowanie inwestycji z funduszu należy złożyć w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Należy również zarejestrować projekt w Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów (ISEKP). Wniosek jest przekazywany do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Ministerstwa Środowiska gdzie po analizie i ocenie oraz wyborze najlepszych wniosków jest przygotowywana wspólnie z beneficjentem i NFOŚiGW aplikacja, która przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej zostanie przedłożona Komisji Europejskiej.

Przygotowywane projekty muszą być zgodne ze „Strategią wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006”

7.3.2.2. Fundusze strukturalne

Fundusze strukturalne mają za zadanie zapewnienie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju Unii Europejskiej poprzez modernizację i restrukturyzację gospodarek krajów należących do Wspólnoty. Pomoc funduszy jest kierowana do sektorów i regionów, w których poziom rozwoju ekonomicznego jest poniżej średniego poziomu UE to jest gdy poziom PKB na jednego mieszkańca jest niższy niż 75% średniej unijnej. Wszystkie regiony Polski spełniają te kryteria.

Funkcjonujące fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Europejski Fundusz Społeczny

- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (Sekcja Orientacji)
- Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa

Przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska są współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Realizowane jest to w ramach programów operacyjnych przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006: Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw”. Na program operacyjny w latach 2004-2006 przeznaczone będzie dla Polski 4mld euro.

W ramach programu realizowane będą projekty z następujących dziedzin:

- Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków
- Zagospodarowanie odpadów
- Poprawa jakości powietrza
- Ochrona przeciwpowodziowa
- Wsparcie zarządzania ochroną środowiska
- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

W przypadku projektów infrastrukturalnych z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii preferowane będą projekty o wartości minimum 2 mln euro. Projekty w zakresie zarządzania ochroną środowiska powinny mieć wartość minimum 0,5 mln euro, a pozostałe inwestycje infrastrukturalne minimum 1mln euro.

Przewidziane jest również wspieranie mniejszych inwestycji w zakresie ochrony środowiska o oddziaływaniu lokalnym na terenach wiejskich i w małych miastach. Największe szanse na uzyskanie środków mają gminy o dochodach na mieszkańca poniżej 60% średniej danego województwa oraz o stopie bezrobocia przekraczającej 150% średniej województwa.

Inwestycję w infrastrukturę ochrony środowiska mogą uzyskać 75% dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a w przypadku inwestycji generujących znaczny zysk netto udział ten wyniesie 50%.

Wniosek do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego samorząd składa w Urzędzie Marszałkowskim. Po ocenie formalnej i merytorycznej wniosków są one przekazywane do Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Umowę z beneficjentem podpisuje wojewoda.

Przed złożeniem wniosku należy go zarejestrować w Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów (ISEKP).

7.3.3. Instytucje i programy pomocowe

7.3.3.1. Duński Fundusz Pomocowy Ochrony Środowiska dla Europy Wschodniej i Centralnej DANCEE

Fundusz wspomaga projekty które przyczynią się znacząco do poprawy ilościowej i jakościowej w dziedzinie ochrony środowiska, zasobów naturalnych i warunków zdrowotnych społeczeństwa. Największą szansę na pożyczki i dotacje mają projekty, które wykorzystują duńską technologię, przyczyniają się do transferu duńskiej wiedzy, wprowadzaniu czystych technologii, zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, recyklingu. Wyniki wdrożonych projektów powinny być udokumentowane seminariami, warsztatami, artykułami w czasopismach branżowych, a także powinny być możliwe do powtórzenia i przydatne większej grupie zainteresowanych na obszarach o wysokiej wartości przyrodniczej lub gdzie występują poważne problemy środowiskowe. Pożyczki udzielane z Funduszu są niskoprocentowane i zawierają 25% element grantu. Dotacje z funduszu są przyznawane: urzędom gmin i starostwom powiatowym, zakładom usług komunalnych, przedsiębiorstwom wodociągów i kanalizacji, instytutom badawczo-rozwojowym.

Dotacje przyznawane są na ochronę wód, atmosfery, gospodarkę odpadami, ochronę bioróżnorodności, zrównoważone leśnictwo, wzmocnieni instytucjonalne, szkolenia.

Granty przyznawane są na usługi konsultingowe oraz instalacje i sprzęt pochodzenia duńskiego.

Procedura przyznawania dotacji odbywa się w dwóch trybach:

- poprzez złożenie wniosku:
 - wniosek składa duńska firma DEPA, która wspólnie z polskim beneficjentem przygotowuje koncepcję projektu,
 - polski beneficjent składa wniosek o poparcie do Ministerstwa Środowiska,
 - w ostatnim etapie DEPA ocenia projekt i decyduje o przyznaniu lub nie środków finansowych;
- poprzez przetarg:
 - Polska instytucja przygotowuje koncepcję programu i przesyła ją do oceny do Ministerstwa Środowiska,
 - Ministerstwo Środowiska przesyła projekt do Danii,
 - Po pozytywnym zaopiniowaniu DEPA przygotowuje dokumentację projektu i poddaje ją akceptacji Ministerstwa Środowiska,
 - DEPA ogłasza przetarg w Danii w celu wyłonienia firmy realizującej projekt.

Pożyczki udzielane z Funduszu są niskoprocentowane i zawierają 25% element grantu.

7.3.3.2. Departament Generalny XI Komisji Europejskiej

Dotacje przyznawane przez departament wspierają działania na rzecz ochrony środowiska i zachowania różnorodności przyrody i krajobrazu. Finansowane są również małe projekty. Kwota dofinansowania projektu waha się w granicach od 20 do 60 tys. Euro, pomoc może być udzielana przez okres 1 roku. Aby otrzymać dofinansowanie należy złożyć wniosek za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wnioski składa się w listopadzie i grudniu. Formularz wniosku można otrzymać bezpośrednio z Departamentu Generalnego XI.

7.3.3.3. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej

Fundusz wspiera działania na rzecz ilościowego i jakościowego rozwoju sektora rolniczego w Polsce ze szczególnym naciskiem na działania zmierzające do restrukturyzacji agrarnej i zmniejszenia bezrobocia na wsi.

Gminy inwestujące w obiekty ochrony środowiska na wsi mogą ubiegać się o dotacje na działania związane z ochroną zdrowia na wsi oraz budowę i wyposażenie składowisk odpadów wiejskich. Nie istnieją sprecyzowane terminy składania wniosków. Aby ubiegać się o dofinansowanie należy posiadać dokumentację techniczno-kosztorysową projektu, zapewnione środki finansowe na 70% wartości kosztorysu, realizacja projektu powinna być zaawansowana w co najmniej 50%, termin zakończenia realizacji inwestycji powinien mieścić się w 12 miesiącach od daty przyznania dotacji.

Kredyty z tego funduszu są przyznawane na inwestycje w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków, zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę, gazyfikację wsi. Warunkiem przyznania kredytu jest posiadanie przez kredytobiorcę środków finansowych zapewniających realizację 50% inwestycji.

7.3.3.4. Finesco S.A.

Spółka finansuje inwestycje infrastrukturalne, które przynoszą wymierne efekty ekonomiczne. Wśród finansowanych inwestycji znajdują się:

- Modernizacja ciepłowni

- Proekologiczna restrukturyzacja transportu miejskiego
- Modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków
- Modernizacja i budowa wysypisk odpadów
- Budowa instalacji odsiarczania spalin
- Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

Warunkiem uzyskania dotacji lub kredytu jest opracowanie przez Finesco Studium Wykonalności. Finesco oferuje również finansowanie w formie leasingu i nakładów kapitałowych.

7.3.3.5. Ekofundusz

Ekofundusz powstał w celu zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z ekokonwersji polskiego zadłużenia zagranicznego wobec takich krajów jak: Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja, Norwegia. Ekofundusz dofinansowuje w formie dotacji przedsięwzięcia, które mają wpływ na stan środowiska w skali regionu, kraju ale przede wszystkim w skali globalnej.

Pierwszeństwo w finansowaniu mają działania które:

- Ograniczają emisję gazów powodujących zmiany klimatu (CO₂, metan, freony)
- Ograniczają transgraniczny transport CO₂, NO_x
- Eliminacja niskich źródeł emisji CO₂, NO_x
- przywrócenie czystości wód Morza Bałtyckiego
- ochrona zasobów wody pitnej
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych
- ochrona różnorodności biologicznej

Wnioski o dofinansowanie można składać w ciągu całego roku wg. przygotowanego przez Ekofundusz wzoru i instrukcji. Wysokość dofinansowania może wynieść 30% kosztów jeżeli inwestorem są władze samorządowe lub 50% w przypadku jednostek budżetowych.

Wybór finansowanych przedsięwzięć następuje w drodze konkursów lub selekcji na podstawie ankiet i pełnej oceny projektu.

Środki Ekofunduszu będą dostępne do 2010 roku.

7.3.3.6. Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska

Funduszem zarządza Bank Światowy, UNDP i UNEP. Fundusz finansuje przedsięwzięcia w dziedzinach:

- ochrona różnorodności biologicznej (ekosystemów o znaczeniu globalnym)
- przeciwdziałanie zmianom klimatu: technologie wytwarzania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- dofinansowywanie technologii proekologicznych w celu zwiększenia ich konkurencyjności z technologiami tradycyjnymi
- ochrona wód (przeciwdziałanie zanieczyszczeniom transgranicznym)
- ochronę warstwy ozonowej
- wpieranie transportu odpowiadającego zasadom zrównoważonego rozwoju
- zintegrowane zarządzanie ekosystemami

Funkcję koordynatora politycznego GEF w Polsce pełni Minister Spraw Zagranicznych. Koordynatorem operacyjnym jest Fundacja Ekofundusz.

Formy finansowania oferowane przez fundusz to:

- duże dotacje – projekty o wartości powyżej 1 mln USD, o zasięgu globalnym, krajowym lub lokalnym,
- średnie dotacje – dofinansowanie do 1 mln USD- projekty pilotowane przez agendy rządowe, instytucje państwowe, lokalne społeczności, organizacje pozarządowe, jednostki naukowo badawcze i akademickie, jednostki sektora prywatnego.

- małe dotacje – do 50 000 tys. USD - działania na rzecz społeczności lokalnej, promocja efektywnych strategii i technologii proekologicznych na szczeblu lokalnym
- kredyty lub pożyczki na preferencyjnych warunkach.

Finansowane są również przedsięwzięcia w ramach realizacji Konwencji o różnorodności biologicznej, Ramowej konwencji NZ w sprawie zmian klimatu.

Istnieje również możliwość uzyskania dotacji na badania, przygotowanie dokumentacji technicznej i inne prace przedprojektowe.

7.3.3.7. Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja

Fundacja udziela pomocy finansowej w formie dotacji na inwestycje związane z rozprowadzaniem wody w wiejskich budynkach użyteczności publicznej oraz kredytów na budowę i modernizację urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w budynkach wiejskich.

O dofinansowanie w formie dotacji, w wysokości do 30% całkowitych kosztów inwestycji (ale nie więcej niż 50 tys. PLN) mogą się ubiegać wiejskie komitety społeczne i rady wiejskie.

Wnioski można składać przez cały rok, dotacje przyznawane są wg kolejności zgłoszeń do wyczerpania środków. Przy ubieganiu o środki należy przedstawić: zestawienie kosztów, decyzję zezwalającą na budowę, umowę z wykonawcą, wniosek, zdjęcie potwierdzające zaawansowanie prac.

Kredyty są udzielane urządzeniom gminnym na okres 2 lat w wysokości do 30 000 PLN. Warunkiem ubiegania się o kredyt jest złożenie wniosku do fundacji, który po zaopiniowaniu przekazywany jest do Banku Ochrony Środowiska.

7.3.3.8. Fundacja Wspomagania Wsi

Fundacja wspiera działania zmierzające do poprawy infrastruktury, społecznego, gospodarczego i kulturalnego rozwoju, upowszechnienia zasatosowania niekonwencjonalnych źródeł energii na obszarach wiejskich.

Pomoc jest udzielana w formie kredytów i mikropożyczek. O kredyty mogą się ubiegać zarządy gmin i zakłady komunalne w celu finansowania kanalizacji, centralnych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Okres kredytowania wynosi do 5 lat. Wysokość kredytu wynosi do 300tys PLN. Warunkiem otrzymania kredytu na budowę kanalizacji jest 10% udział mieszkańców w kosztach ogólnych. Przy budowie oczyszczalni przydomowych inwestycja musi obejmować co najmniej 20 obiektów, a wkład mieszkańców powinien wynosić 10% kosztów budowy oczyszczalni.

Mieszkańcy powinni być zorganizowani w formie spółki wodno-ściekowej lub komitetu społecznego zarządzającego inwestycją. Rodzaj oczyszczalni i technologia oczyszczania powinny być wybrane w formie przetargu zgodnie z ustawą o zamówieniach publicznych. W przetargu musi wziąć udział przedstawiciel fundacji. Mikropożyczki są przyznawane na rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

7.3.3.9. Program Spójność Gospodarcza i Społeczna PHARE 2001

Województwo świętokrzyskie jest jednym z ośmiu województw na terenie, których działa program ESC PHARE 2001. Program wspiera między innymi rozwój infrastruktury. Finansowane projekty są wybierane przez zarządy województw na podstawie wojewódzkich programów operacyjnych. Wysokość dofinansowania może nawet sięgać 75% wartości inwestycji.

7.3.3.10. Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast

Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w formie premii termomodernizacyjnej dofinansowuje część kredytu zaciągniętego przez inwestora na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych, programów ograniczania strat ciepła, zmiany konwencjonalnych źródeł energii na niekonwencjonalne.

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać:

- Zarządcy i właściciele budynków mieszkalnych,
- Zarządcy i właściciele lokalnych kotłowni i sieci ciepłowniczych dostarczających energię ciepłą do budynków mieszkalnych,
- Jednostki samorządu terytorialnego realizujące przedsięwzięcia termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej.

Premia wynosi do 25% kwoty kredytu wykorzystanego na przedsięwzięcie termomodernizacyjne. Wnioskodawca powinien zabezpieczyć środki własne na 20% kosztów przedsięwzięcia. Wniosek o uzyskanie kredytu i premii termomodernizacyjnej należy składać w banku, który na podstawie umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego kredytuje projekty objęte programem. Dodatkowym warunkiem uzyskania premii jest pozytywny wynik audytu energetycznego oraz spełnienie warunków kredytowania.

7.3.4. Banki

Banki realizują pomoc finansową na inwestycje proekologiczne najczęściej w formie pożyczek i kredytów preferencyjnych. Inne formy finansowania to poręczenia kapitałowe, emisje obligacji komunalnych, dotacje i sponsoring organizacji pozarządowych.

Do banków najaktywniej wspierających inwestycje w ochronie środowiska należą:

- Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.
- Bank Gospodarstwa Krajowego
- Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.
- Bank Ochrony Środowiska S.A.
- Bank Światowy
- Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju – EBOR
- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. w Poznaniu
- Kredyt Bank S.A.
- LG Petro Bank S.A.
- Powszechny Bank Kredytowy S.A.

7.3.5. Instytucje leasingowe

W formie leasingu najczęściej finansowane są środki transportu, maszyny i urządzenia, linie technologiczne, sprzęt komputerowy. Z leasingu często korzystają zakłady komunalne jak również gminy.

7.3.6. Fundusze inwestycyjne

Fundusze inwestycyjne biorą udział w inwestycjach w podmiotach prywatnych o potencjalnie dużej stopie wzrostu.

Popularne fundusze zostały pokrótce scharakteryzowane poniżej.

7.3.6.1. Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners

Źródła środków finansowych funduszu pochodzą między innymi z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Fundusz inwestuje w projekty przemysłowe związane z:

- recyklingiem i minimalizacją odpadów
- zwiększeniem efektywności produkcji i oszczędnością energii

- produkcją sprzętu i urządzeń do budowy kanalizacji, systemów zaopatrzenia w wodę, redukcji i kontroli zanieczyszczeń.
- Poszukiwaniem alternatywnych źródeł energii

Poza tym fundusz oferuje pomoc w nawiązaniu kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz poszukiwaniu dodatkowych źródeł finansowania.

7.3.6.2. Global Environmental Fund (GEF)

Podmioty prywatne mogą ubiegać się o dofinansowanie do 50% (2-10 mln USD) inwestycji w branże sanitarnej, dystrybucji gazu, odnawialnych źródeł energii, przedsięwzięciach infrastrukturalnych w zakresie ochrony środowiska.

7.3.7. Instytucje finansujące edukację ekologiczną

Działania zaliczone do edukacji ekologicznej są finansowane przez instytucje wymienione poniżej.

- Agencja Rozwoju Komunalnego :
 - tworzenie strategicznych planów rozwoju gospodarczego,
 - określenie i rozpowszechnianie standardów w gospodarce komunalnej i usługach komunalnych,
 - działalność doradcza dla samorządów terytorialnych,
 - analiza budżetów, zdolności inwestycyjnej i kredytowej gmin,
 - restrukturyzacja przedsiębiorstw komunalnych,
 - usługi w zakresie wspomaganie zarządzania w gminach (za pomocą narzędzi: Model Analizy Finansowej dla gmin, Wieloletni Program Inwestycyjny, Budżetowanie w układzie zadaniowym).
- Alton Jones Foundation – projekty promujące zachowanie bioróżnorodności, rozwój alternatywnych źródeł energii, zrównoważony rozwój, eliminację zanieczyszczeń.
- Centrum Edukacji Zarządzania Ochroną Środowiska – między innymi Pilotażowy Program Działań na rzecz Poszanowania Energii w Gminach.
- Environmental Know-How Fund.
- Fundacja “Progress and Business” – doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie wdrażania czystych technologii.
- Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Ministerstwo Środowiska.
- Stowarzyszenie na Rzecz Świętokrzyskiego Funduszu Lokalnego w Kielcach.

7.4. Adresy jednostek finansujących

Tabela 7.2. zawiera wykaz jednostek finansujących działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami.

Tabela 7.2. Jednostki finansujące działania w zakresie ochrony środowiska wraz z adresami

Jednostka finansująca	Adres kontaktowy
Fundusze ekologiczne	
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa /022/ 849 00 79; fax /022/849 72 72 www.nfosigw.gov.pl; e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach	ul. Plebiscytowa 19; 40-035 Katowice /032/ 251 80 71; fax /032/ 251 04 06 www.wfosigw.katowice.pl; e-mail: biuro@wfosigw.katowice.pl
WFOŚiGW w Katowicach Biuro Terenowe w Częstochowie	ul. Czaratoryskiego 28; 42-200 Częstochowa /034/ 365 40 81; fax (034)365 11 52 e-mail: biuro.czestochowa@wfosigw.katowice.pl
Duński Fundusz Pomocowy Ochrony Środowiska dla Europy Wschodniej i Centralnej DANCEE	Biuro Koordynatora Projektów DEPA: Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ul. Konstruktorska 3a; 02-673 Warszawa /022/842 22 80 w.254; fax /022/ 849 20 98 e-mail: rondemann@nfosigw.gov.pl
Departament Generalny XI Komisji Europejskiej	UNIT D.4 (Global Environment) TRMF 01/77; rue de la Loi 200 B-1049 Brussels fax 296 95 57 e-mail: christoph.bail@dg11.cec.be
Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej	al. Reymonta 12a; 01-842 Warszawa /022/663 75 01; fax /022/ 663 17 29 www.efrwp.com.pl; e-mail: efrwp@efrwp.com.pl
Finesco S.A.	ul. Browarna 6; 00-311 Warszawa /022/826 45 44; fax /022/ 828 68 55 www.finesco.pl; e-mail: info@finesco.pl
Ekofundusz	ul. Bracka 4; 00-502 Warszawa /022/ 840 09 01; fax /022/ 840 09 42 www.ekofundusz.org.pl; e-mail: info@ekofundusz.org.pl
Fundusz na Rzecz Globalnego Środowiska	al. Niepodległości 186; 00-608 Warszawa /022/ 825 92 45; fax /022/ 825 49 58 www.undp.org.pl ; www.ekofundusz.org.pl
Fundacja na rzecz rozwoju wsi polskiej „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja.	al. W. Reymonta 12a; 01-849 Warszawa /022/ 663 78 00; fax /022/ 663 09 86
Fundacja Wspomagania Wsi	ul. Obozowa 20; 01-161 Warszawa /022/632 00 76 www.fww.org.pl ; e-mail: fww@fww.org.pl
Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast	ul. Wspólna 2; 00-926 Warszawa /022/ 661 81 11 www.umirm.gov.pl; e-mail: umieszk@umirm.gov.pl
Banki	
Bank Gospodarki Żywnościowej S.A.	Ul. Kasprzaka 10/16; 01-211 Warszawa /022/ 860 40 00; 0801 123 456; fax /022/ 860 50 00 www.bgz.pl
Bank Gospodarstwa Krajowego	Al.. Jerozolimskie7; 00-955 Warszawa /022/ 522 91 93; fax /022/522 91 94 www.bgk.com.pl ; email: bgk@bgk.com.pl
Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A.	ul. Dubois 5a; 00-184 Warszawa /022/ 860 11 00; fax /022/ 860 11 02 www.bise.pl; e-mail: contact@bise.pl
Bank Ochrony Środowiska S.A.	Al.. Jana Pawła II 12; 00-950 Warszawa /022/ 850 87 35; fax /022/ 850 88 91 www.bosbank.pl; e-mail: bos@bosbank.pl

Jednostka finansująca	Adres kontaktowy
Bank Światowy	ul. Emilii Plater 53; 00-113 Warszawa /022/ 520 80 00; fax /022/ 520 80 01 www.worldbank.org.pl; e-mail: Poland_Feedback@worldbank.org.pl
Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOR	ul. Emilii Plater 53; 00-113 Warszawa /022/ 520 57 00; fax /022/ 520 58 00 www.ebrd.com
Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A. W Poznaniu	ul. Mielżyńskiego 22; 61-725 Poznań /061/ 856 24 00 www.gbw.com.pl ; e-mail: office@gbw.com.pl
Kredyt Bank S.A	ul. Kasprzaka 2/8; 01-211 Warszawa /022/ 634 54 00; 0800 120 360; fax /022/ 634 53 35 www.kredytbank.pl; e-mail: dbp@kredytbank.pl
LG Petro Bank S.A.	ul. Rzgowska 34/36; 93-172 Łódź /042/681 93 20;0800 169 800; fax /042/ 681 93 72 www.lgpetrobank.com.pl; office@lgpetrobank.com.pl
Powszechny Bank Kredytowy S.A.	ul. Towarowa 15a; 00-958 Warszawa /022/ 53180 00; fax /022/531 86 40 www.pbk.pl
Fundusze inwestycyjne	
Central and Eastern European Infrastructure Resources Partners	al.Jerozolimskie 81;02-001 Warszawa /022/695 09 30; fax /022/ 695 09 45
Global Environmental Fund (GEF)	1201 New York Avenue, NV, Suite 220 Washitgton, DC 2005 /0-01-202/ 789 45 00; fax /0-01-202/ 789 45 08
Instytucje wspierające edukację ekologiczną	
Agencja Rozwoju Komunalnego	Nowy Świat 42; 00-363 Warszawa /022/ 828 38 95; fax /022/ 622 54 95 www.ark.com.pl ; e-mail: mda@ark.com.pl
Alton Jones Foundation	232 East High Street, Charlottesville, VA, USA www.wajones.org; e-mail: earth@wajones.org
Centrum Edukacji Zarządzania Ochroną Środowiska EMTC- Poland	ul. Żwirki i Wigury 93; 02-089 Warszawa /022/ 658 38 90 e-mail: emtc@free.ngo.pl
Environmental Know-How Fund	Al. Róż 1; 00-556 Warszawa /022/ 628 10 01; fax /022/ 621 71 61
Fundacja "Progress and Business"	ul. Miechowska 5b, skr.poczt. 2; 30-041 Kraków /012/ 636 01 00; fax /012/ 636 87 87 e-mail: pbf@agh.edu.pl
Fundacja Partnerstwo dla Środowiska	ul. Bracka 6/6; 31-005 Kraków /012/ 422 50 88; fax /012/ 429 47 25 www.epce.org.pl; biuro@wpcw.org.pl
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ul. Wspólna 30; 00-930 Warszawa /022/623 20 15; fax /022/ 621 13 11 www.minrol.gov.pl
Ministerstwo Środowiska	ul. Wawelska 52/54; 00-922 Warszawa /022/579 29 00 www.mos.gov.pl; e-mail: info@mos.gov.pl
Stowarzyszenie na Rzecz Świętokrzyskiego Funduszu Lokalnego w Kielcach.	ul. Sienkiewicza 25; 25-007 Kielce /041/ 344 57 59; fax /041/ 344 77 62 e-mail: cwts_tp@free.ngo.pl

LITERATURA

- Borys T. [red.], *Wskaźniki ekorozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 1999;
- Dobrzański G. [red.], *Aplikacyjne aspekty trwałego rozwoju*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2002;
- Kistowski M, Staszek W., *Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska*, Pomorski Urząd wojewódzki, Gdańsk, 1999;
- Koncepcja kanalizacji i oczyszczalni ścieków dla gminy Koniecpol*, „Wodnik” Sp. z o.o., Łódź, 1994;
- Kondracki J, *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa, 2000;
- Miłaszewski R. [red.], *Nowoczesne metody i techniki zarządzania trwałym i zrównoważonym rozwojem gminy*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 2001;
- Plan urzędzenia lasu Nadleśnictwa Koniecpol*. Tom I. Część opisowa., RDLP w Katowicach, Katowice, 1994;
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2002-2010*, Warszawa, 2002;
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2002;
- Polska 2025 – długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju*, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2000;
- Poradnik. Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska*, Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku oraz starostwo Powiatowe w Płocku, Płock, 2003;
- Program ochrony środowiska dla powiatu częstochowskiego*, Katowice, 2003;
- Program ochrony środowiska województwa śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015*, Sejmik Województwa Śląskiego, Katowice, 2002;
- Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010*, Rada Ministrów RP, Warszawa, 2002;
- Przegląd ekologiczny składowiska odpadów komunalnych w Radoszewnicy*, ZUK Koniecpol, Gliwice, 2002;
- Przez Edukację do Zrównoważonego Rozwoju – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2001;
- Sobiecki, M. [red.] *Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska*, Białystok, 2000;
- Stan środowiska w województwie śląskim w roku 2002. Raport WIOŚ w Katowicach*, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Katowice, 2003;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koniecpol*, Zarząd Miasta i Gminy Koniecpol, Koniecpol, 2000;
- Tworzenie lokalnych form ochrony przyrody*, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, Kraków, 2002;
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002;
- Źródła i zasady finansowania inwestycji w ochronie środowiska w Polsce – informator*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 2001;